

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano

Väliraportti 1/2009

Sisäinen turvallisuus

SISÄASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA 15/2009

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmä Puheenjohtaja kansliapäällikkö Ritva Viljanen Sihteeri sisäisen turvallisuuden sihteeristön päällikkö Tarja Mankkinen		Julkaisun laji Työryhmämuistio
		Toimeksiantaja Sisäasiainministeriö
		Toimielimen asettamispäivä 6.6.2008 SM102:00/2008
Julkaisun nimi Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano		
Julkaisun osat Muistio		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen toisesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008. Ohjelmassa hallitus määrittää poikkihallinnollisesti sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjelma ulottuu vuoteen 2015.</p> <p>Sisäisen turvallisuuden ohjelma sisältää tavoitteet, 74 toimenpidettä sekä tunnusluvut ja mittarit, joilla ohjelman toteutumista seurataan. Kukin toimenpiteen kohdalla on vahvistettu toimenpiteestä päävastuussa oleva taho ja toimenpiteen toteuttamisen aikataulu. Ohjelma toimeenpannaan osana eri hallinnonalojen toiminnan ja talouden suunnittelua ja paikallista turvallisuussuunnittelua. Ohjelma toimeenpanoon osallistuvat kaikki ministeriöt pl. maa- ja metsätalousministeriö, järjestöt, elinkeinoelämä ja tutkimuslaitokset</p> <p>Ohjelman toimeenpanoa johtaa sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä, joka seuraa sisäisen turvallisuuden kehitystä myös laajemmin. Ohjelman toimeenpanoa ohjaa sisäisen turvallisuuden ohjausryhmä. Järjestöjen ohjelman toimeenpanoa koskevat suunnitelmat liitetään osaksi viranomaisten toimeenpanosuunnitelmia. Ohjelman toimeenpanoa koordinoi ja yhteen sovittaa sisäasiainministeriö.</p> <p>Ohjelman toimeenpanosuunnitelma vahvistettiin sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän kokouksessa 30.9.2009. Suunnitelmaa on tämän jälkeen täydennetty muun muassa Jokelan ja Kauhajoen kouluampumisista johtuvilla toimenpiteillä.</p> <p>Väliraportissa 1/2009 kuvataan, miten ohjelman toimeenpano on käynnistynyt. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän johtopäätökset koskien ohjelman toimeenpanoa on kuvattu raportin luvussa Johdon yhteenveto ja päätökset toimeenpanon tehostamisesta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) turvallisuus, yhteistyö, onnettomuudet, rikokset		
Muut tiedot Sähköisen julkaisun ISBN 978-952-491-427-7 (PDF), osoite www.intermin.fi/julkaisut		
Sarjan nimi ja numero Sisäasiainministeriön julkaisut 15/2009		ISSN 1236-2840
Kokonaissivumäärä 53		Hinta 25,00
Kieli suomi		ISBN 978-952-491-426-0
Luottamuksellisuus julkinen		
Jakaja Sisäasiainministeriö		Kustantaja/julkaisija Sisäasiainministeriö

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Styrgrupp för programmet för den inre säkerheten Ordförande, kanslichef Ritva Viljanen Sekreterare, chefen för sekretariatet för den inre säkerheten Tarja Mankkinen	Typ av publikation Promemoria av arbetsgruppen		
	Uppdragsgivare Inrikesministeriet		
	Datum för tillsättandet av organet 6.6.2008 SM102:00/2008		
Publikation (även den finska titeln) Genomförandet av programmet för den inre säkerheten (Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano)			
Publikationens delar Promemoria			
Referat Statsrådet fattade den 8 maj 2008 ett principbeslut om ett annat program för den inre säkerheten. I programmet fastslår regeringen de viktigaste sektorsövergripande målen och åtgärderna för den inre säkerheten. Programmet sträcker sig till 2015. Programmet för den inre säkerheten omfattar målen, 74 åtgärder samt de nyckeltal och indikatorer som används för att följa upp genomförandet av programmet. För varje åtgärd har valts ansvarig myndighet och fastställts tidsplan. Programmet genomförs som en del av planeringen av de olika förvaltningsområdenas verksamhet och ekonomi samt den lokala säkerhetsplaneringen. I genomförandet deltar samtliga ministerier (med undantag av jord- och skogsbruksministeriet) organisationer, näringslivet och forskningsinstitut. Genomförandet av programmet leds av en ministergrupp för den inre säkerheten som även ur ett bredare perspektiv följer upp hur den inre säkerheten utvecklas. En styrgrupp för den inre säkerheten samordnar genomförandet. De planer som organisationerna har gjort upp för att genomföra programmet ska bli en del av myndigheternas planer. Inrikesministeriet samordnar genomförandet. Planerna för hur programmet ska genomföras fastställdes vid ett möte för ministergruppen för den inre säkerheten den 30 september 2009. Efter detta har planerna kompletterats med bl.a. åtgärder som utvecklats efter skolmassakrerna i Jokela och Kauhajoki. I mellanrapporten 1/2009 beskrivs hur genomförandet av programmet har kommit igång. I kapitel "Johdon yhteenveto ja päätökset" (Ledningens sammanfattning och beslut) i rapporten tas upp vilka slutsatser som ministergruppen för den inre säkerheten har dragit om genomförandet av programmet.			
Nyckelord säkerhet, samarbete, olyckor, brott			
Övriga uppgifter Elektronisk version, ISBN 978-952-491-427-7 (PDF), www.intermin.fi/publikationer			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikation 15/2009		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-426-0
Sidoantal 53	Språk finska	Pris 25,00	Sekretessgrad offentlig
Distribution Inrikesministeriet		Förläggare/utgivare Inrikesministeriet	

JOHDANTO

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008. Ohjelmassa hallitus määrittä poikkihallinnollisesti sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjelma ulottuu vuoteen 2015. Ohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon osallistuvat kaikki ministeriöt hallinnonaloineen maa- ja metsätalousministeriötä lukuun ottamatta, järjestöt ja elinkeinoelämä.

Ohjelman toimeenpanoa yhteen sovittaa ja koordinoi sisäasiainministeriö. Toimeenpanoa johtaa sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä, jonka valtioneuvosto asetti 4.10.2008. Toimeenpanoa ohjaavana virkamiesryhmänä toimii sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmä, joka asetettiin 6.6.2008 (SM102:00/2008). Lisäksi ohjelman toimeenpanoon ja seurantaan osallistuvat järjestöyhteistyön seurantaryhmä (asettamispäätös SM102:00/2008 8.9.2008) sekä ministeriöiden välinen yhteistyöverkosto (asettamispäätös SM102:00/2008 8.9.2008). Kansallinen yhteistyöryhmä seuraa elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyön kannalta keskeisten toimenpiteiden etenemistä ja turvallisuussuunnittelun ohjaus- ja seurantaryhmä paikallisen turvallisuussuunnittelua koskevien tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemistä.

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä kokoontui syksyllä 2008 kaksi kertaa. Kokousten keskeisin aihe oli toimenpiteet Jokelan ja Kauhajoen kouluampumisten johdosta. Sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmä kokoontui vuonna 2008 yhteensä neljä kertaa. Lisäksi ohjausryhmä teki syyskuussa 2008 tutustumismatkan Hollannin Haagiin. Haagissa ohjausryhmä tutustui Hollannin sisäisen turvallisuuden ohjelmatyöhön, terrorismin vastaisen yksikön työhön ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemistyöhön.

Tähän raporttiin on koottu tiedot sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanosta 8.5.2008–1.3.2009. Raportin tiedot perustuvat niihin tietoihin, joita kunkin toimenpiteen päävastuullinen taho on ilmoittanut. Toimenpiteestä päävastuussa olevat tahot on määrätty valtioneuvoston päätöksessä.

Raportti on käsitelty sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmässä 16.3.2009 ja sisäisen turvallisuuden ministeriryhmässä 29.4.2009.

Raportti jaetaan sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoon osallistuville organisaatioille ja yhteistyöryhmille. Raportista tehdään tiivistelmä, joka on saatavilla sisäasiainministeriön verkkosivuilla. Raporttia koskevat kommentit, havainnot ja muu palaute pyydetään toimittamaan osoitteeseen sisainenturvallisuus@intermin.fi.

Sisällys

JOHDANTO	3
1 JOHDON YHTEENVETO JA SISÄISEN TURVALLISUUDEN MINISTERIRYHMÄN PÄÄTÖKSET TOIMEENPANON TEHOSTAMISESTA 2	
2 SISÄISEN TURVALLISUUDEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSISTA VUONNA 2008.....	7
3 VNP 8.5.2008, LUKU 5: YHTEISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET SISÄISEN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI	8
4 VNP 8.5.2008, LUKU 6: ERITYISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET SISÄISEN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI	18
5 TOIMENPITEET JOKELAN JA KAUAHOEN KOULUAMMUSKELUJEN JOHDOSTA	48

Liitteet

Liite 1: Yhteenveto toimenpiteiden tilasta liikennevaloilla esitettynä	50
--	----

1 JOHDON YHTEENVETO JA SISÄISEN TURVALLISUUDEN MINISTERIRYHMÄN PÄÄTÖKSET TOIMEENPANON TEHOSTAMISESTA

Arvio ohjelman toimeenpanon etenemisestä

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano on käynnistynyt yleisesti ottaen hyvin. Ohjelmassa asetetun tavoitteen saavuttamisen kannalta on tärkeää saavuttaa tavoitteet, jotka on asetettu väkivallan ja onnettomuuksien ja tapaturmien määrän vähentämiseksi. Ensimmäisestä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta saatujen kokemusten perusteella voidaan arvioida, että tulosten saavuttaminen näillä alueilla on myös toisen sisäisen turvallisuuden ohjelman suurimpia haasteita.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma antoi hyvän lähtökohdan toimenpiteille, jotka valmisteltiin Kauhajoen kouluammuskelun jälkeen. Ohjelman pohjalta sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti nopealla aikataululla tehostetuista toimista kouluammuskelujen ennaltaehkäisemiseksi, varautumisen ja jälkihoidon tehostamiseksi. Päätöksenteon kannalta oli tärkeää, että poikkihallinnolliset sisäisen turvallisuuden yhteistyörakenteet olivat jo olemassa. Kouluammuskelujen ennalta ehkäisy edellyttää Jokelan tutkintalautakunnan raportin johtopäätösten mukaisesti eri toimien toteuttamista samanaikaisesti.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa määritellään hallitusohjelmassa päätetyn mukaisesti sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet *poikkihallinnollisesti*. Tämän mukaisesti tavoitteena on saavuttaa yhteistyön avulla tuloksia, jotka eivät ole mahdollisia yksittäisen viranomaisen omin toimin. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa koskevan raportoinnin perusteella voidaan arvioida, että asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistyön kehittämistä edelleen. Työtä tehdään omassa piirissä silloinkin, kun tulosten saavuttaminen edellyttäisi yhteistyötä muiden kanssa. On myös tärkeää, että kustakin toimenpiteestä päävastuullinen ministeriö ottaa selkeästi tehtäväkseen toimenpiteen ja siihen liittyvän poikkihallinnollisen yhteistyön edistämisen. Ilman koordinoitua yhteistyötä eri viranomaisten toimet jäävät hajanaisiksi.

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän päätökset toimeenpanon tehostamiseksi

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano on käynnistynyt varsin hyvin. Ohjelman tavoitteen saavuttamisen kannalta on keskeistä vähentää väkivallan ja onnettomuuksien ja tapaturmien määrää. Näin ei ole tapahtunut siitä huolimatta, että sekä väkivallan että

onnettomuuksien ja tapaturmien määrän vähentäminen olivat tavoitteena ensimmäisen sisäisen turvallisuuden ohjelmassa, jota koskevan periaatepäätöksen valtioneuvosto teki 23.9.2004. Pikemminkin näyttää siltä, että ilman nykyistä tehokkaampia toimia nämä kummatkin ongelmat kasvavat.

Maailmanlaajuisen talouskriisin vaikutukset ovat näkyneet yhä selvemmin Suomessa syksystä 2008 lähtien. Tällä hetkellä ei ole käytettävissä luotettavia arvioita siitä, miten kauan talouskriisi kestää. Talouskriisiin seurauksena ihmisten turvallisuuden tunne heikkenee ja myös turvallisuusongelmat saattavat kasvaa. Syrjäytymisen lisääntyminen on arvioitu sisäisen turvallisuuden ohjelmassa keskeiseksi turvallisuushaasteeksi. Talouskriisin seurauksena syrjäytymisriski lisääntyy ja saattaa kohdistua entistä laajempaan joukkoon ihmisiä.

Seuraavassa esitetyt asiat tulee ottaa huomioon valtioneuvoston periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 toimeenpanoa jatkettaessa ohjelmassa asetetun tavoitteen ”Suomi on Euroopan turvallisim maa vuonna 2015 saavuttamiseksi”.

Yhteistyötä on lisättävä ja moniammatillista yhteistyötä on edistettävä

Viranomaisten toiminnan johtamisessa tulee kaikin tavoin edistää toimintakulttuuria, joka tukee yhdessä tekemistä ja moniammatillista yhteistyötä. Sisäisen turvallisuuden ja erityisesti ennalta estävän työn tehostamisen kannalta on tärkeää toimeenpanna hallituksen politiikkariihessä 24.2.2009 päätetty toimenpano, jonka mukaisesti tiedonvaihtoa opetus-, sosiaali-, terveys- ja työvoimahallinnon välillä selkeytetään ja esteet poistetaan moniammatillisen yhteistyön lisäämiseksi. Lisäksi tulee edistää moniammatillisen yhteistyön vaatimaa tiedonkulkua.

Turvallisuusviranomaisten välisessä yhteistyössä tiedonvaihdon esteitä poistetaan ja salassapitosäännöksiä selkeytetään siten, kun sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä on edellyttänyt 5.11.2008 tekemässään päätöksessä.

Yhteistyötä viranomaisten ja järjestöjen kanssa tulee kehittää edelleen tavoitteena, että järjestöt osallistuvat nykyistä laajemmin ja kattavammin sisäisen turvallisuuden yhteistyöhön hallinnon kaikilla tasoilla.

Yhteistyöhön liittyviä toimintatapoja ja -menettelyjä tulee kehittää edelleen ja ottaa käyttöön uuden teknologian mahdollistamia työskentelytapoja perinteisen työryhmätyöskentelyn tueksi. Teknologian nykyistä laajempi hyödyntäminen edistää myös tuottavuustavoitteiden saavuttamista.

Väkivallan määrää on vähennettävä

Väkivallan määrän vähentäminen on sekä ensimmäisen että toisen sisäisen turvallisuuden ohjelman keskeinen tavoite. Väkivallan määrän ei ole vähentynyt asetetun tavoitteen mukaisesti. Suomen suurin väkivaltaongelma on perinteisesti ollut syrjäytyneiden miesten välinen väkivalta, johon lähes aina liittyy alkoholi. Viime vuosina uusia haasteita on noussut esille. Väkivallan määrä laski jonkin verran 1990-luvulla, mutta 2000 -luvulla sen määrää ei ole pystytty vähentämään. Henkirikosten määrässä on suuria alueellisia eroja. Henkirikosten määrä on kasvanut Lapissa ja Itä-Suomessa. Etelä-Suomessa ja Länsi-Suomessa henkirikosten määrä on pysynyt vakaana tai kääntynyt jopa laskuun. Pahoinpitelytilastoissa on nähtävissä, että entistä enemmän lieviä pahoinpitelyjä, jotka aiemmin jäivät piilorikollisuudeksi, tulee poliisin tietoon.

Väkivallan vähentämistyötä on tehostettava. Haasteena ovat perinteisen väkivallan rinnalle tulleet uudet väkivallan muodot. Kehityksen seurauksena väkivallan määrä saattaa kasvaa edelleen. Väkivallan vähentäminen edellyttää entistä enemmän yhteistyötä hallinnon kaikilla tasoilla ja moniammatillista työtettä.

Kansallisen väkivallan vähentämisohjelman 2006–2008 raportissa esitetyt suositukset väkivallan vähentämiseksi tulee toimeenpanna asettaen tärkeysjärjestyksessä ensimmäiseksi seuraavien toimenpiteiden toteuttaminen:

Nuorisoväkivallan vähentäminen

1. Otetaan nuorisotyössä yhdeksi tietoiseksi tavoitteeksi väkivallan ehkäiseminen. (Vastuutaho: OPM)
2. Kehitetään keinoja hyödyntää verkkomaailmaa nuorille suunnatussa väkivallan vähentämistyössä. (Vastuutahot: SM, OPM, operaattorit, järjestöt, Raha-automaattiyhdistys)
3. Laaditaan nuorille suunnattua informaatio- ja tukimateriaalia perheväkivallasta ja seksuaalisesta väkivallasta. (Vastuutahot: STM, OPM, järjestöt)
4. Selvitetään, miten lastensuojelulain muutokset ovat vaikuttaneet sosiaalitoimen tekemiin rikosilmoituksiin lapsiin kohdistuneesta väkivallasta. (Vastuutahot: STM, THL)
5. Luodaan mahdollisuudet nuorten osallistumiselle väkivallan vähentämistyöhön liittyvän materiaalin suunnitteluun ja levittämiseen. (Vastuutahot: OPM, STM, THL, järjestöt)

Palvelujärjestelmän kehittäminen

6. Varmistetaan nuorten mielenterveys- ja tukipalveluiden saatavuus. (Vastuutaho: STM)
7. Edistetään väkivaltaongelman tunnistamista ja siihen puuttumista osana päihdehuollon palveluita. (Vastuutaho: STM)

8. Tehostetaan vankien vapauteen valmentamista ja jälkihuoltoa ja huolehditaan sen riittävästä resursoinnista. (Vastuutahot: STM, OM, TEM, YM)
9. Kehitetään riskin arviointimenetelmiä ja edistetään niiden käyttöönottoa erityisesti lähisuhdeväkivallan uusiutumisen ehkäisemiseksi. (Vastuutahot: STM, SM, Rikossentorjuntaneuvosto, VKSV)
10. Selvitetään mahdollisuudet luoda toimivia turvajärjestelyjä lähestymiskiellolla suojatuille. (Vastuutahot: SM, OM)
11. Laaditaan ohjeistus hätäkeskusten henkilökunnalle toimintatavoista ja puhelimitse annettavista ohjeista erilaisissa väkivaltatilanteissa. (Vastuutaho: SM)

Väkivallan ehkäisy seuraamusjärjestelmässä

12. Lisätään väkivallan vastaista ohjelmatyötä vankiloissa. (Vastuutahot: OM, Rikosseuraamusvirasto)
13. Otetaan pysyvään käyttöön naisvangeille tarkoitetut väkivallasta vapaaksi -ryhmät. (Vastuutahot: OM, Rikosseuraamusvirasto)
14. Kehitetään rangaistukseen tuomittujen päihdeongelmaisten hoito-ohjelmia osana rangaistuksen täytäntöönpanoa sekä ennen ja jälkeen. (Vastuutahot: OM, Rikosseuraamusvirasto, STM)

Väkivallan määrän vähentyminen edellyttää, että väkivaltaa ennalta ehkäistään laajasti osana eri viranomaisten toimintaa (päiväkodit, koulut, sosiaalityö, terveystoimi jne) ja että kodit ovat mukana väkivallan vähentämistyössä (mm. kasvatus, asenteet). Lisäksi tulee huolehtia, että väkivallan uhri tunnistetaan ja hän saa apua joko viranomaisilta tai järjestöiltä. Väkivallan kohteeksi joutunut tarvitsee usein jälkihoitoa toipuakseen ja välttääkseen uhuriutumisen uusiutumisen. Rikosprosessin on toimittava tehokkaasti, jotta väkivallan tekijät joutuvat vastuuseen teoistaan. Samalla on huolehdittava siitä, että väkivallan tekijä saa apua ja mahdollisuuden päästä irti väkivallan käytön kierteestä. Oman kokonaisuutensa muodostavat ne väkivallan tekijät, joille väkivallan käyttö on tietoinen valinta ja väkivallan kulttuuri osa jokapäiväistä elämää.

Tehokkaiden ja oikein kohdennettujen väkivallan vähentämistoimien varmistamiseksi tulee laatia arvio siitä, miten jo käynnistetyt tai käynnistymässä olevat toimenpiteet väkivallan vähentämiseksi kohdistuvat eri uhri- ja tekijäryhmiin sekä siitä, ovatko väkivaltaa ennalta estävät ja korjaavat toimenpiteet tasapainossa.

Uhritutkimukset on vakiinnutettava

Sektoritutkimusuudistuksen toteuttaminen on tärkeää sisäisen turvallisuuden tutkimuksen edistämiseksi. Väkivallan ja tapaturmien vähentämisen kannalta tärkeiden uhritutkimusten säännöllinen toteuttaminen ja pysyvä rahoitus on kytketty sektoritutkimusuudistuksen toteuttamiseen. Uhritutkimusten pysyvä rahoitus ja

säännöllinen toteuttaminen tulee varmistaa riippumatta siitä, miten ja missä aikataulussa sektoritutkimusuudistus toteutetaan.

Toimia kouluammuskelujen ennalta ehkäisemiseksi on seurattava ja tehostettava

Viranomaisten tulee huolehtia siitä, että kouluammuskeluja ja vastaavia väkivallan tekoja ennalta ehkäisevät toimeenpannaan päätösten mukaisesti. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä seuraa toimeenpanoa säännöllisesti ja tekee tarvittaessa päätöksiä tehostetuista toimista.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän kehitys on käännettävä laskuun

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrä on lisääntynyt viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana merkittävästi. Suomessa tapahtuu vuosittain noin miljoona hoitoa vaativaa tapaturmaa ja vuosittain näissä tapaturmissa kuolee noin 2 700 ihmistä. Sisäisen turvallisuuden ohjelman keskeinen tavoite on vähentää erityisesti koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrää. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että sisäisen turvallisuuden ohjelmassa vahvistetut toimenpiteet todella toimeenpannaan käytännössä.

Ikääntyneen väestön määrä kasvaa, ja vuosittain lähes 900 kuusikymmentäviisivuotiasta tai tätä vanhempaa kuolee pääosin kotona tapahtuneiden kaatumis- ja putoamistapaturmien seurauksena. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän vähentämiseksi tulee ryhtyä tehokkaasti toimeenpanemaan sisäisen turvallisuuden ohjelmassa vahvistettua toimenpidettä, jonka mukaisesti tapaturmien ehkäisylle määritellä yhteiset työtä ohjaavat periaatteet, yhdenmukaiset toimintaperiaatteet ja toimintatavat. Liikenneonnettomuuksien ja työtapaturmien ehkäisyssä toimiviksi osoittautuneita toimintamalleja ja yhteistyörakenteita tulee hyödyntää koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän vähentämisessä. Alueellisten pelastuslaitosten osaamista ja mahdollisuuksia tulee hyödyntää nykyistä laajemmin tapaturmien torjunnassa.

Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantaminen ehkäisee myös syrjäytymiskehitystä

Heikon taloustilanteen ja erityisesti kuntien talousongelmien seurauksena syrjäytymisvaarassa olevien määrä saattaa lisääntyä. Turvallisuuden kannalta on tärkeää ennalta estää syrjäytymiskehitystä kaikissa väestöryhmissä. Taloudellisen tilanteen kehitys saattaa heijastua myös väestöryhmien välisiin suhteisiin. Ohjelmaan sisältyvät maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantamista koskevien toimenpiteiden toteuttamisen merkitys lisääntyy tämän seurauksena.

Rasististen rikosten käsittelyketjua on tehostettava

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanossa varmistetaan, että hallituksen politiikkariihessä 24.2.2009 päätetyt tavoitteet koskien rasististen rikosten tutkinnan tehostamista toteutetaan. Näistä keskeisiä ovat rasististen rikosten tunnistamiseen ja etenemiseen rikosketjussa liittyvät toimenpiteet (6.2 tp 5), laittomien työehtojen valvontaan (6.8 tp 3) ja välitysjärjestöjen toiminnan valvontaan työperusteisessa maahanmuutossa liittyvät toimenpiteet (luvut 6.6 ja 6.7).

Yhteenveto: sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteet, joita tulee vauhdittaa

1. Lisätään yhteistyötä ja edistetään moniammatillisen työotteen vakiintumista osaksi viranomaisten työtä (5.1 tp 2)
2. Tiedonvaihtoa ja salassapitoa koskevat säännökset tarkistetaan ja selkeytetään (sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän päätös 5.11.2008)
3. Toteutetaan uhritutkimukset säännöllisesti ja varmistetaan niille pysyvä rahoitus (5.3 tp 1)
4. Toteutetaan tehostetut toimenpiteet väkivallan määrän vähentämiseksi
5. Kouluampumisia ennalta ehkäisevät toimenpiteet toimeenpannaan ja niiden tuloksista raportoidaan säännöllisesti sisäisen turvallisuuden ministeriryhmälle (sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän päätös 5.11.2008)
6. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjunnassa lisätään merkittävästi yhteistyötä jotta tapaturmien torjunta tehostuu nykyisestä (6.1 tp 1)
7. Jatketaan työtä rasististen rikosten käsittelyn tehostamiseksi ja sen varmistamiseksi, että rikoksen motiiviin liittyvät seikat tulevat riittävässä laajuudessa selvitettyä rikosketjun kaikissa vaiheissa (6.2 tp 5)

2 SISÄISEN TURVALLISUUDEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSISTA VUONNA 2008

Sisäisen turvallisuuden kannalta Kauhajoella 23.9.2008 tapahtunut kouluampuminen vaikutti sisäiseen turvallisuuteen ja ihmisten kokemaan turvallisuuden tunteeseen laajasti. Tapaus liitettiin niin Suomessa kuin myös kansainvälisesti Myyrmannissa lokakuussa tapahtuneeseen räjähdykseen vuonna 2002 ja Jokelan kouluampumiseen marraskuussa 2007. Tapahtuma käynnisti laajan keskustelun siitä, miten lapset ja nuoret voivat, onko yhteisöllisyys hävinnyt suomalaisesta yhteiskunnasta, mikä on netin vaikutukset näihin tapahtumiin sekä miten yhteiskunnan palvelut vastaavat erityisesti lasten ja nuorten tarpeita.

Väkivalta oli laajemminkin keskeisesti esillä vuonna 2008 useiden perhetragedioiden johdosta. Näissä tragedioissa kuoli useampia ihmisiä kerralla.

Maahanmuuttajiin ja maahanmuuttoon liittyvät kysymykset nousivat voimakkaasti esille vuoden 2008 aikana. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi parantaa maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuutta ja edistää väestöryhmien välisiä hyviä suhteita. Talouden ja yhteiskunnan yleisen asenneilmapiirin kehitys korostaa asetetun tavoitteen merkitystä.

Talouskriisi syveni vuoden 2008 loppua kohden. Sisäisen turvallisuuden kannalta uhkana on, että kriisin seurauksena kuntatalous heikkenee ja yhä vähemmän voimavaroja kohdennetaan turvallisuuden ylläpitämiseen ja erityisesti ennalta estävään toimintaan.

Sisäisen turvallisuuden kannalta keskeisiä organisaatiouudistuksia käynnistettiin vuonna 2008. Stakes ja Kansanterveyslaitos yhdistettiin vuoden 2009 alussa Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitokseksi. Poliisin hallintorakenteen uudistus eteni, ja vuoden 2009 alussa toimintansa aloittivat 24 uutta poliisilaitosta, jotka korvaavat aiemmat 90 kihlakunnan poliisilaitosta. Aluehallintouudistus eteni suunnitelmien mukaisesti. Lääninhallitusten toiminta nykymuodossa päättyy vuoden 2010 alussa.

3 VNP 8.5.2008, LUKU 5: YHTEISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET SISÄISEN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Syrjäytymisen ehkäisy ja alkoholihaittojen torjunta

Ennakkotietojen mukaan alkoholin kulutus vähentyi vuonna 2008 1,3 prosentilla vuoteen 2007 verrattuna. Asukasta kohti alkoholia kulutettiin 8,5 litraa. Alkoholin tilastoitu kulutus oli kuitenkin vuonna 2008 13 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2003. Hallitus päätti korottaa alkoholiveroa 10 % vuoden 2009 alusta lukien.

Suomen Punainen Risti kouluttaa vapaaehtoisia Varhaisen puuttumisen mallin käyttöön, jolla pyritään riskiryhmiin kuuluvia päihdekäyttäjiä näkemään oma tilanteensa ja vähentämään päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja. Varhaisen puuttumisen mallin käyttöön on sitoutunut yli 350 vapaaehtoista. Vuonna 2008 raportoitiin keskusteluista päihteiden käytön vähentämisestä ja haittojen minimoimisesta 5 050 henkilön kanssa. Näistä 20 % eli noin 1 000 henkilön kohdalla keskustelu on sisältänyt myös hoitoonohjausta. Puuttumista tukevaa mallia on käytetty ensisijaisesti

vapaaehtoistehtävissä (40 %), mutta myös työtehtävissä (30 %) ja lähiyhteisöissä (30 %).

Alkoholi- ja muussa päihdevalistuksessa on painotettu terveyshaittojen rinnalla päihteiden käyttöön liittyviä tapaturma- ja muita riskejä julkaisemalla kesällä 2008 Kansanterveyslaitoksen raportti Tapaturmakuolemat ja alkoholi Suomessa 1987 – 2006 sekä laatimalla selvitys siitä, miten tapaturmariskit on huomioitu päihdevalistuksen aineistossa. Peruspalveluministeri Paula Risikko avasi Alkoholiohjelman 2008–2011 toukokuussa 2005. Ohjelma painottuu alueelliseen toimintaan.

Lapin läänissä valmisteltiin syksyllä 2008 hanke, jossa yhdistyy maaseudun kehittämistyö ja turvallisuuden parantaminen erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Hanketta rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö maaseudun kehittämiseen varatuista määrärahoista.

Lapin lääninhallitus on ottanut alueellaan keskeisen roolin läänin turvallisuutta, hyvinvointia ja elinvoimaisuutta edistävien hankkeiden koordinaattorina ja eri toimijoiden välisen verkostoitumisen varmistajana. Järjestöt ja elinkeinoelämä ovat tiiviisti mukana yhteistyössä. Lapin lääninhallituksen toimintamallia voidaan hyödyntää vuonna 2010 työnsä aloittavien uusien aluehallintoviranomaisten sisäisen turvallisuuden työssä.

Nuorten työpajatoimintaa ja Etsivää työtä toteutetaan Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteiden mukaisesti. Nuorten työpajatoimintaa on noin 180 kunnassa. Opetusministeriö tukee näiden työpajojen toimintaa kohdennetulla valtionavulla, vuonna 2009 valtionapua myönnettiin noin 7,25 milj. euroa. Tämän lisäksi opetusministeriö on jakanut 2,5 milj. euroa Etsivään työhön, jonka avulla tavoitetaan niitä nuoria, jotka eivät oma-aloitteisesti hakeudu julkisen sektorin palvelujen piiriin. Vuonna 2009 Etsivää työtä tekee 63 työparia 136 kunnassa; vuonna käynnistyi 9 uutta Etsivän työn hanketta. Toiminta kattaa alueen, joka on laajentunut hieman vuodesta 2008. Kuntien määrä sen sijaan on vähentynyt kuntien yhdistymisten seurauksena.

Joustava perusopetus on opetusministeriön vuonna 2006 käynnistämä hanke, jossa on kehitetty uudenlaisia koulupudokkuutta vähentäviä opetusmenetelmiä ja toimintatapoja. Hankkeessa luodaan perusopetuksen 7-9-luokkien opetukseen uudenlaisia oppilaiden yksilöllisistä tarpeista lähteviä toiminnallisia opiskelumenetelmiä ja hyödynnetään pienryhmäopetusta, työpaikkaopiskelua sekä erilaisia oppimisympäristöjä. Peruskoulun suorittamista ja toiselle asteelle siirtymistä tuetaan myös moniammatillisen yhteistyön, varhaisen puuttumisen ja tehostetun koti-kouluyhteistyön avulla.

Tuoreen tutkimuksen mukaan Joustava perusopetus -toiminta (Jopo) on hyödyttänyt lähes kaikkia siihen osallistuneita oppilaita. Jopo-toiminnan vaikuttavuuden arvioinnista käy ilmi, että lähes 90 prosentin opiskelutilanne on parempi kuin ennen joustavan

perusopetuksen ryhmässä aloittamista. Eniten Jopo on vaikuttanut oppilaiden päättötodistuksen saamiseen, poissaolojen vähentymiseen, jatko-opiskelusuunnitelmien selkiytymiseen, käyttäytymishäiriöiden vähenemiseen ja opiskelumotivaation parantumiseen.

Sekä oppilaiden että huoltajien arviot ja palautteet Jopo-toiminnasta ovat pääsääntöisesti olleet myönteisiä, ja Jopo-hanketta pidetään arvokkaana ja hyödyllisenä. Jatkossa Jopo-toimintaa ollaan vakiinnuttamassa lähes kaikissa opetusministeriön hankkeessa mukana olleissa kunnissa. Toiminnassa on ollut vuosi 2009 mukaan lukien yli 90 kuntaa.

Oppilaiden tilanteiden paranemiseen on Jopo-ryhmissä käytetyistä menetelmistä vaikuttanut eniten pienryhmäopiskelu sekä henkilökohtainen tuki ja ohjaus. Myös työpaikkaopiskelu, välitön puuttuminen poissaoloihin ja kodin ja koulun tehostunut yhteistyö ovat edistäneet oppilaiden tilannetta.

Terveyden edistämisen keskus on tuonut päihdevalistuksessa esiin alkoholin ja tapaturmien yhteyttä mm. Päihdepäivien ohjelmassa syksyllä 2008 oli yhtenä aiheena alkoholi ja tapaturmat. Päihdepäivät on laajin vuosittainen päihdetyön ammattilaisten koulutustapahtuma. Aihetta on tarkoitus pitää esillä myös tulevilla koulutuksissa. Tipattoman tammikuun 2009 materiaalissa tuotiin esiin alkoholin ja tapaturmien yhteyttä. Tipattoman tammikuun toiminnoissa, joilla pyritään tukemaan ihmisten omaehtoista alkoholin käytön vähentämistä, on mukana useita järjestöjä ja muita yhteistyötahoja. Asiaa on tarkoitus käsitellä myös Valtakunnallisella ehkäisevän päihdetyön viikolla 45.

Suomen Pelastusalan keskusjärjestö (SPEK) toteutti Yli Hyvä Juttu - hankkeen vapaaehtoiseen palokuntatoimintaan osallistuvien nuorten määrän lisäämiseksi ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Hanke toteutti kahta sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettua tavoitetta: syrjäytymisen ehkäisyä ja uusien vapaaehtoisten palokuntanuorien rekrytoitumisen edistämistä. Hanke oli kohdennettu 7-17 -vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin. Hankkeen tuloksena uusia palokuntanuoria tästä ikäluokasta saatiin pilottipalokuntiin yhteensä 55. Sosiaalitoimelle tehdyn kyselyn perusteella sosiaalitoimen asiakkaina olevia nuoria tästä määrästä oli yhteensä 29 henkilöä, eli yli puolet.

Koulutus ja osaamisen kehittäminen

Turvallisuuskorttia valmisteleva hanke asetettiin 14.1.2009 (päätös SM142:00/2008). Hankkeen ohjausryhmän työskentely käynnistyi 6.3.2009. Sisäisen turvallisuuden ohjelman ohjausryhmä toimii hankkeen johtoryhmänä.

Kunniaan liittyvän väkivallan tilannekartoitus ja ilmentymistavat tehdään osana selvitystä, jossa selvitetään viranomaisten valmiuksia tunnistaa etnisten vähemmistöjen turvallisuutta uhkaavia tilanteita (Sisäisen turvallisuuden ohjelma luku 6.2 tp 6). Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantaminen-projektissa (SM140:00/2008) tehdään selvitys ja loppuraportti mm. kunniaan liittyvästä väkivallasta. Projekti laatii myös mahdollisesti toimintaohjelman, jossa määritetään toimintamallit. Tilannekartoitusta varten ei perusteta erillistä työryhmää, vaan työskentely tapahtuu verkostotyöskentelyn kautta, tiiviissä yhteistyössä valmiiden kanavien kautta, joista esimerkkeinä voidaan mainita maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantaminen -projekti sekä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn ministeriöiden välisen virkamiestyöryhmä.

Tyttöjen ympärileikkausta ja sen ennaltaehkäisyä koskevan tiedon levittäminen liitetään osaksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen neuvolatyön kehittämistyötä ja sisältyy sosiaali- ja terveysministeriö antamaan neuvolaoppaaseen. Tietoa tyttöjen ympärileikkauksista ja niiden ennaltaehkäisystä on liitetty osaksi seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman toimeenpanoa.

Työturvallisuuskeskus julkaisi oppaan ”Väkivalta pois palvelutyöstä”, jossa koottiin yhteen asiakasväkivallan ehkäisyn ja hallinnan hyvät käytännöt. Sen suosituksia toteutetaan työsuojelun viranomaisvalvonnassa ja työpaikkojen omassa työsuojelutoiminnassa. Ammattijärjestöt ja yhteisöt ovat laatineet omia ohjeistojaan väkivallan uhkan torjumiseksi. Esimerkkinä näistä voidaan mainita Pelastusopiston julkaisu ”Uhka- ja väkivaltatilanteiden huomioiminen osana pelastusalan työturvallisuutta” vuodelta 2007.

Työsuojeluhallinto on yhdessä Kuntaliiton kanssa toteuttanut terveydenhuollon valvontahankkeen vuosina 2005–2007. Hankkeessa työsuojeluviranomaisen valvontatoimin on laadittu kaikkia maamme sairaanhoitopiirejä koskeva tules-riskejä, työpaikkakiusaamista ja väkivallan uhkaa ehkäisevä toimenpideohjelma. Hankkeen tuloksia on hyödynnetty työsuojeluvalvonnan toimenpiteissä vuosina 2007–2008.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt Työhyvinvointifoorumin, jossa levitetään hyviä käytäntöjä verkostoyhteistyön keinoin. Foorumissa näkökulma on laaja, ja se pyrkii yhdistämään työhyvinvoinnin sisällön työelämän ja tuottavuuden kehittämiseen, terveyden edistämiseen sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi asettanut laitosturvallisuuden kehittämistyöryhmän, jonka toimikausi päättyy 31.12.2009.

Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vastainen laaja-alainen valistusohjelma toteutetaan osana Euroopan neuvoston lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vastaista kampanjaa (www.coe.int/children). Kampanjaa valmisteleva poikkihallinnollinen ohjaus- ja suunnittelutyöryhmä on asetteilla. Ryhmän puheenjohtajana toimii lapsiasiainvaltuutettu ja ryhmän toimikausi päättyy vuoden 2009

lopussa. Lapsiasiainneuvottelukunta on nimetty Euroopan Neuvoston kansalliseksi ns. focal point -tahoksi väkivallan vähentämiseen liittyvissä asioissa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa on asetettu lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen työryhmä, jonka yhtenä tehtävänä on huolehtia siitä, että oppilaat saavat kokonaisnäkömyksen ja perusvalmiudet huolehtia turvallisuuden edistämisestä ja turvallisuussuunnittelusta. Ohjelmaa valmistelevan ja kirjoittavan työryhmän työ on käynnissä, ohjelman suunniteltu valmistumisaika 6/2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on nimennyt ohjelmalle ohjausryhmän, jossa on edustajat keskeisistä ministeriöistä

Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta tarjoavissa ammattikorkeakouluissa ja Pelastusopistossa käynnistettyä tapaturmien ehkäisyn koulutusta on jatkettu ja laajennettu. Aiemmin valmistuneen 15 op:n laajuisen ”tapaturmien ehkäisy” verkkomateriaalin markkinointi käynnissä, opetuksessaan aineistoa hyödyntävien opettajien määrää pyritään lisäämään vuoden 2009 aikana. Valmistelu syksyllä 2009 toteutettavan pelastusalueiden tapaturmien ehkäisy – ammatillisen täydennyskoulutuksen toteuttamiseksi on käynnistynyt. Kyseessä uusi koulutus, jonka nyt ensimmäistä kertaa toteuttavat Pelastusopisto ja Oulun ammattikorkeakoulu yhdessä. Ikääntyneiden kaatumisten ja murtumien ehkäisy -hankkeessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa rakennetaan vuoden 2009 aikana kouluttajaverkosto sekä järjestöjen että ammatillisten oppilaitosten alan koulutusta kehittämään.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton antamat suositukset kunnille lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi sisältävät myös ohjeistuksen täydennyskoulutuksesta huolehtimiseksi. Kunnille on järjestetty vuoden 2008 sekä 2009 aikana koulutustilaisuuksia maakunnittain suositusten tunnetuksi tekemisestä ja toimeenpanosta yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja läänien kanssa. Suositusten toimeenpanoa arvioidaan vuoden 2009 aikana yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja lääninhallitusten kanssa. Työllä pyritään tukemaan kuntia ja kuntayhtymiä asettamaan poikkihallinnollisia lähisuhde- ja perheväkivallan koordinaatioryhmiä, joissa on myös koulujen edustus. Suositusten toimeenpanon tukeminen ja seuranta ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja alueellisten toimijoiden tehtävänä.

Vuoden aikana on lisätty valmiuksia puuttua perheväkivaltaan kouluissa ja oppilaitoksissa tuomalla asiaa esille kuntatasolla ja edistämällä sellaisten perheväkivaltaan liittyvien yhteistyöryhmien perustamista, joissa ovat mukana myös koulutoimen edustajat.

Liikenne- ja viestintäministeriössä on suunnitteilla käynnistää ylimmän johdon keskustelut opetusministeriön kanssa liikennekasvatuksen toteuttamisesta eri luokka-asteilla ja opettajankoulutuksessa. Neuvottelut käynnistetään ja yhteistyötä kehitetään keväällä 2009. Liikenneturvalla on lasten liikenneturvallisuus yhtenä vuoden

painopistealueena. Liikenneturva on osallistunut asiantuntijana koulujen liikenneturvallisuussuunnitelmien tekemiseen.

Opetusministeriö on myöntänyt toukokuussa 2007 sadalle kunnalle valtion erityisavustusta oppilashuollon laadun ja palvelurakenteen kehittämiseen. Opetushallitus myönsi 92 kunnalle jatkorahoitusta kesäkuussa 2008 kehittämistoiminnan vakiinnuttamiseen ja sen laajentamiseen lukiokoulutukseen. Vuonna 2009 jaettava valtion erityisavustus on tarkoitettu uusille kunnille, jotka eivät vielä ole mukana vuosina 2007–2008 aloitetussa oppilas- ja opiskelijahuollon palvelurakenteen kehittämistoiminnassa. Eri vaiheessa käynnistetyt oppilashuollon kehittämistoiminnan tavoitteet ovat yhteneväiset.

Oppilashuollon kehittämiseksi jaettavan valtionavustuksen tarkoituksena on parantaa valtakunnallisesti ja paikallisesti oppilashuollollisen tuen saatavuutta. Selvitysten mukaan kouluterveydenhuollon ja psykososiaalisten oppilashuollon palvelujen riittävyudessa on puutteita koko maassa. Erityisesti koulupsykologi- ja -kuraattoripalveluja on oppilaiden tarpeisiin nähden liian vähän. Opiskelijoiden osalta myös psykologi- ja kuraattoripalvelut vaihtelevat paljon. Kuntien keskinäinen yhteistyö on monilla alueilla tärkeää em. palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.

Kehittämistoiminnan tavoitteena on kehittää ja vakiinnuttaa kuntiin ja seuduille oppilashuollon palvelurakenne ja verkostomainen toimintatapa. Tavoitteena on palvelurakenteen selkiytyminen ja sen toimivuuden lisääntyminen lasten ja nuorten, heidän vanhempiensa sekä opetus- ja sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön näkökulmista. Tavoitteiden toteuttamiseksi kunta tai kunnat yhdessä laativat oppilashuollon strategian. Oppilashuollon strategiasta johdetun toimenpideohjelman sisältämät toimenpiteet vakiinnutetaan osaksi lasten ja nuorten palvelujärjestelmää kunnassa tai seudulla.

Valtionavustuksen tavoitteena on myös tukea opetussuunnitelmien toimeenpanoa kunnassa ja seudulla. Opetuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto kuuluu kaikille koulun aikuisille ja on siten keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Varhainen tukeminen ja oppilaiden monimuotoisten ongelmien kohtaaminen edellyttää usein yhteistyötä sekä koulun henkilöstön että eri hallinnonalojen työntekijöiden kesken.

Pidemmällä aikavälillä valtionavustuksen tavoitteena on siirtää oppilashuollollisen työn painopistettä korjaavasta ennalta ehkäisevään työhön. Tarkoituksena on kehittää ennaltaehkäiseviä työtapoja, -menetelmiä ja rakenteita esiopetusyksiköiden, koulujen ja lukioiden oppilashuollossa. Yksilöihin kohdistuvan oppilashuoltotoiminnan sijaan tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia vaikuttamalla niihin ryhmiin, luokkiin ja yhteisöihin, joiden jäseninä lapset ja nuoret ovat. Ennalta ehkäisevänä toimintatapana kehitetään varhaista tunnistamista ja tuen oikea-aikaista kohdistamista.

Työyhteisöjen toimintakulttuurissa vahvistetaan myönteistä vuorovaikutusta lasten ja nuorten sekä aikuisten kesken.

Jaettavalla valtionavustuksella edistetään moniammatillista, eri hallintokuntien, organisaatioiden ja koulutusasteiden rajat ylittävää yhteistyötä. Tavoitteena on vahvistaa yhteistyön rakenteita varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä sosiaali- ja terveystoimen välillä.

Sisäisen turvallisuuden tutkimuksen kehittäminen

Uhritutkimusten säännöllisessä toteuttamisessa ja rahoituksessa edetään sektoritutkimuksen neuvottelukunnan työskentelyssä tehtävien ratkaisujen mukaisesti. Toistaiseksi uhritutkimusten rahoitusta ei ole saatu pysyväksi siitä huolimatta, että jo edellisen sisäisen turvallisuuden ohjelman ministeriryhmä päätti toukokuussa 2006, että uhritutkimukset tulee jatkossa toteuttaa säännöllisesti ja niiden rahoitus tulee vakiinnuttaa.

Pilotointivaiheen opas siitä, miten avohoidon tilastointi liitetään tapaturmien ja väkivallan seurantaan, hyväksyttiin Stakesin johtoryhmässä.

Tilannekuvatoiminnan kehittäminen

Kansallinen yhteistyöryhmä on esittänyt sisäasiainministeriölle työryhmän asettamista valmistelevaan esityksen elinkeinoelämän ja yritysten kriisivalmiutta lisäävän tilannekuvan sisällöksi.

Opetusministeriössä on valmistunut työryhmän esitys koskien opetusministeriön toimialan elintärkeiden toimintojen turvaamisen lainsäädäntöä. Tavoitteena on varmistaa, että on olemassa säädöspohjaiset edellytykset ylläpitää koulutus- ja sivistystointia häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Mietinnössä esitetään varautumisvelvoite ulotettavaksi myös sellaisiin lievempiin kriiseihin, joita valmius- ja muu poikkeustilalainsäädäntö ei koske. Varautumisvelvollisuus tulisi kohdistumaan myös yksityisten yhteisöjen ylläpitämiin yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjiin. Valmiuslain mukainen poikkeusoloihin varautuminen laajennettaisiin vastaavasti yksityisiin yhteisöihin. Varautuminen sisältäisi velvollisuuden laatia tarpeellisia suunnitelmia ja muita etukäteisvalmisteluja kriisien hallitsemiseksi, osallistua ja järjestää varautumiseen liittyviä harjoituksia ja koulutusta. Ehdotetut säädökset velvoittaisivat aluehallintoviranomaiset ja opetusministeriön ohjaamaan ja valvomaan varautumisen toteuttamista. Tarvittaessa voitaisiin antaa määräyksiä puutteiden korjaamiseksi.

Laissa säädettäisiin opetusministeriön toimialan varautumistoimenpiteiden yhteensovittamisesta ja tilannekuvan muodostamista varten tarvittavien tietojen toimittamisvelvollisuudesta alue- ja keskushallinnolle (lääninhallitukset ja

opetusministeriö). Ajantasainen tilannekuva on päätöksenteon perusta kaikilla hallinnon tasoilla. Tilannekuva varten kerättävät tiedot sisältäisivät esimerkiksi kuvauksen häiriö- tai erityistilanteesta, henkilö- ja omaisuusvahingoista, toiminnan mahdollisesta keskeytymisestä ja sen vaikutuksista sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty haittojen vähentämiseksi. Lisäksi tiedot voivat sisältää ehdotukset tarvittavista alue- tai keskushallinnon toimenpiteistä tilanteen hallitsemiseksi ja haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskeviin lakiehdotuksiin on jo sisällytetty työryhmän esitysten mukaiset säännökset. Muut on tarkoitus antaa kuluvana vuonna.

Paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittäminen

Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyötä paikallisessa turvallisuussuunnittelussa ja rikostorjunnassa edistävä ELVIRA-toimintamalli valmistui. Malli on kaikkien yritysten saatavissa Keskusrikospoliisin verkkosivujen kautta. Mallin käyttöönottoa edistetään osana paikallista turvallisuussuunnittelua.

Turvallisuussuunnittelun tietopankki otettiin käyttöön. Se on saatavilla osoitteessa www.turvallisuussuunnittelu.fi.

ARTU - turvallisuussuunnittelun työväline valmistui ja sen käyttöön otto alkoi kesällä 2008. Vuoden 2009 alussa työvälinettä käytti noin 150 käyttäjää. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän päätöksessä 5.11.2008 edellytettiin, että ARTUn käyttöönottoa edistetään kaikin mahdollisin keinoin.

Sisäasiainministeriön lähetti syksyllä 2008 kaikille kunnille kirjeen, jossa kuntien toivottiin entistä voimallisemmin edistävän paikallista turvallisuussuunnittelua. Turvallisuussuunnittelun poikkihallinnollinen työväline ARTUn käyttöönotto käynnistyi kesällä 2008. Käyttöoikeudet järjestelmään jaetaan poliisilaitosten kautta, jotka jakavat käyttöoikeudet edelleen oman turvallisuussuunnitelman alueella toimiville turvallisuussuunnitteluun osallistuville viranomaisille.

Rikoksentorjuntaneuvosto lähetti kaikille kunnille vuoden 2009 alussa väkivallan ehkäisyn tarkistuslistan paikallisessa turvallisuussuunnittelussa hyödynnettäväksi.

Ensimmäisessä sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätetyn mukaisesti valmistellun kansallisen väkivallan vähentämisohjelman kausi päättyi vuoden 2008 lopussa. Ohjelman loppuraportti valmistui maaliskuussa 2009. Raporttiin sisältyvät suositukset väkivallan vähentämiseksi jatkossa.

Valtakunnallinen paikallisen turvallisuussuunnittelun seminaari järjestettiin Helsingissä 28.–29.1.2009 ja siihen osallistui ennätysmäärä osallistujia. Sisäasiainministeriö ja

Lapin lääninhallitus järjestivät Harvaan asuttujen alueiden turvallisuus -seminaarin Rovaniemellä 16.–17.2.2009. Poliisin ja pelastustoimen johdon yhteistyöseminaari, jossa yhtenä keskeisenä aiheena oli paikallinen turvallisuussuunnittelu, järjestettiin 25.–26.2.2009.

Suomen Punainen Risti järjesti opetusministeriön tuella ensiapukoulutusta opettajille vuonna 2006 - 2008. Projektin tavoitteena oli parantaa valtakunnallisesti peruskouluissa ja lukioissa ensiapuvalmiutta, oppilaiden turvallisuutta ja lisätä näiden koulujen opettajien ensiaputaitoja antamalla opettajille ensiapukoulutusta. Koulutusten pituus vaihteli neljän tunnin mittaisesta hätäensiavusta 16 tunnin ensiavun peruskurssiin. Yleisin koulutuksen pituus oli 8 tunnin hätäensiapukoulutus. Yhteensä koulutustilaisuuksia järjestettiin 104 ja koulutuksiin osallistui 1900 opettajaa.

Suomen Punaisen Ristin Elämisen arvoista hyvinvointia ja turvallisuutta –hankkeen kautta järjestettiin SPR:n Lapin, Savo-Karjalan ja Turunmaan piirien alueilla kylien turvallisuusiltoja yhteistyössä pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveysviranomaisten sekä kyläyhdistysten kanssa. Eri kohderyhmille suunnattua ensiapu- ja pelastuskoulutusta järjestettiin yhdessä paloviranomaisten kanssa. Kylien ikä-ihmisille organisoitiin heidän tarvitsemaansa apua. Lisäksi organisoitiin vertaistuki- ja ryhmätoimintaa sekä kylätalkkarin apua. Mukana oli 150 vapaaehtoista. Koulutuksia järjestettiin yhteensä 18 ja niihin osallistui 250 kurssilaista. Erilaisia tapahtumia järjestettiin 30 ja niihin osallistui 660 ihmistä.

Hanketta on toteutettu eri hallintokunnat ja sektorirajat ylittävällä verkottumisella niin paikallisella, alueellisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Yhteistyön moninaisuus sekä eri toimintojen koordinointi on luonut uuden konkreettisen työkalun harvaan asuttujen alueiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisäämisessä.

Aluehallinnon uudistukseen liittyvä lainsäädännön tarkistaminen on käynnissä. Alustavien suunnitelmien mukaan aluehallintoviranomaisen tehtävät tulisivat kattamaan kriisivalmiuteen liittyvien tehtävien lisäksi myös laajemmin turvallisuusyhteistyöhön liittyvät tehtävät.

Lapin läänissä käynnistyy vuoden 2009 aikana Lapin kylätoiminnan vetämä hanke, jossa valmistellaan mallia kylien turvallisuussuunnitelmaksi. Tarkoitus on liittää kylien turvallisuussuunnitelmat osaksi laajempia paikallisia turvallisuussuunnitelmia.

Harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalvelujen toimeenpanoryhmä hyväksyi joulukuussa 2008 suunnitelman siitä, miten paloasemien toimintaa kehitetään niin, että ne jatkossa muodostavat paikallisia turvallisuuskeskuksia.

Lapin liitto valmistelee maakunnallista hyvinvointistrategiaa laajassa yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen ja sisäisen turvallisuuden toimijoiden kanssa.

Hyvinvointistrategia valmistuu kevään 2009 kuluessa. Strategian turvallisuusnäkökulmasta on sovittu siten, että turvallisuus on osa hyvinvointia ja että sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteita tullaan kirjaamaan osaksi Lapin hyvinvointistrategiaa. Tavoitteena on parantaa Lapin arjen turvallisuutta ja vahvistaa sisäisen turvallisuuden yhteistyötä.

Sisäasiainministeriön pelastusosastolla on käynnistynyt pelastuslain uudistaminen. Työ tehdään vuosina 2008–2010. Uudistuksen yhteydessä selvitetään mahdolliset tarpeet muuttaa vapaaehtoisten palokuntien roolia sekä määritellä uudestaan palokuntalaisten asemaa sekä muut lainsäädännön kehittämistarpeet. Samassa yhteydessä selvitetään säännöksen lisääminen lakiin koskien alueen pelastustoimen vastuuta sopimuspalokuntien työterveyshuollon järjestämisestä pelastustoiminnan osalta siten kun alueen pelastustoimen ja sopimuspalokunnan kesken sovitaan sekä säännös vailla työsuhdetta olevan sopimuspalokuntalaisen työtaturman korvaamisesta valtion varoista tai viittaus erilliseen pykälään. Lisäksi sisäasiainministeriö selvittää mahdollisuuden säätää lakiuudistuksen yhteydessä viranomaisille yleinen tavoite edistää sopimuspalokuntien ja vapaaehtoisen pelastuspalvelun toimintaedellytyksiä.

Suomen Pelastusalan keskusjärjestö (SPEK) toteutti Yli Hyvä Juttu - hankkeen vapaaehtoiseen palokuntatoimintaan osallistuvien nuorten määrän lisäämiseksi ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Hanke oli kohdennettu 7-17 -vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin. Hankkeen tuloksena uusia palokuntanuoria tästä ikäluokasta saatiin pilottipalokuntiin yhteensä 55. Sosiaalitoimelle tehdyn kyselyn perusteella sosiaalitoimen asiakkaina olevia nuoria tästä määrästä oli yhteensä 29 henkilöä, eli yli puolet.

Opetusministeriön hallinnonalalla on käynnistetty korkeakouluturvallisuuden hanke. Hankkeen tavoitteena on kehittää toimintamalleja ennaltaehkäisyyn ja toimintaan akuuteissa kriisitilanteissa opiskelijoiden, henkilökunnan ja korkeakouluissa vierailevien turvallisuuden näkökulmista. Hankkeessa tuotetaan turvallisuuskäsikirja ja -ohjelma korkeakouluille vuoden 2009 loppuun mennessä.

Turvallisuusseikkojen huomioon ottaminen rakennetun ympäristön suunnittelussa

Toimenpide ei ole käynnistynyt.

4 VNP 8.5.2008, LUKU 6: ERITYISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET SISÄISEN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Kodin, vapaa-ajan ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen

Tavoitteeksi on asetettu, että tapaturmissa menehtyneiden määrän kasvu taittuu ja vakavien tapaturmien määrä vähenee systemaattisesti. Kansalaisten tietoisuus tapaturmariskeistä sekä tiedot tapaturmien ehkäisystä paranevat.

Keskeinen toimenpide tavoitteen saavuttamiseksi on määritellä tapaturmien ehkäisylle työtä ohjaavat tavoitteet, sekä yhdenmukaiset toimintaperiaatteet ja toimintatavat. Toimenpidettä valmisteltiin.

Kouvolaan on perustettu Tapaturmien ja väkivallan ehkäisykeskus eli Start-keskus vuoden 2009 alusta osana alueen Kaste-hanketta. Keskuksen rahoituksesta vastaavat valtio, alueen kunnat sekä kuntayhtymät. Start-hankkeen puitteissa on kehitetty potilastietojärjestelmään tuleva tapaturmatietopohja. Tietopohja tulee käyttöön vuoden 2010 alusta ja samalla saataville kaikkiin Effica-järjestelmiin Suomessa (50 % Suomen sairaanhoitopiireistä ja 62 % terveystalouksista ja terveystalouksien kuntayhtymistä).

Ensimmäiset alueelliset tietopaketit tapaturmien ilmaantuvuudesta ja seuraamuksista suunniteltiin ja valmisteltiin pelastusalueittain Kansanterveyslaitoksessa käytössä olevien aineistojen pohjalta. Vuoden 2008 lopulla järjestettiin koulutustilaisuudet pelastusalueiden vastuuhenkilöille. Tilaisuudessa käsiteltäviä aiheita olivat muun muassa tilastot, mitä ne kuvaavat ja miten niitä tulkitaan, miten alueellista tietopohjaa tulisi parantaa sekä tietojen siirtäminen osaksi paikallista turvallisuussuunnittelua.

Päiväkotien turvallisuussuunnitteluopas valmistui kesäkuussa 2008. Koulutuskierros on tehty. Koulujen tapaturmatilannetta on selvitetty Stakesissa ja Kansanterveyslaitoksella.

Koulujen turvallisuussuunnittelun kehittäminen liitetään Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitoksella perustettavan työryhmän työskentelyyn. Lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen toimenpideohjelmalla valmistelevalle työryhmälle työ on käynnissä. Työ valmistuu kesäkuussa 2009.

Suomen Punainen Risti tarjoaa kohderyhmille ensiapukoulutusta, jossa turvallisuus ja tapaturmat huomioidaan osana koulutusta. Pienten lasten vanhemmille ja päiväkotien

henkilökunnalle tarjotaan Lapsi ja tapaturma -kurssia. Suomen Punainen Risti tarjoaa neuvoloiden kautta vanhemmille jaettavaa pienten lasten turvallisuusesitettä.

Keskikaiteet ovat osana erityistä teemahanketta keväällä 2008 valmistuneessa liikennepoliittisessa selonteossa. Liikenne- ja viestintäministeriön vetämässä LINTU-tutkimusohjelmassa on valmistumassa selvitys erityisen kustannustehokkaista kohteista keskikaiteille. Esteenä keskikaiteiden nopealle lisäämiselle on rakentamiskustannusten kalleus, joka on noin miljoona euroa kilometri.

Alkolukkoa koskeva kokeilulain periaatteet vakinaistettiin kesällä 2008. Tämän jälkeen rattijuopumuksesta tuomitulle on entistä useammin ajokiellon vaihtoehtona alkolukolla valvottu ajo-oikeus. Lisäksi alkolukon vapaaehtoista käyttöä on edistetty 2008 LINTU-ohjelman tutkimuksella (LINTU-julkaisu 3/2008). Alkolukon käyttöä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa on selvitetty, ja liikenne- ja viestintäministeriö tulee jatkossa arvioimaan, pitäisikö alkolukkoa koskevan asetuksen suositussäännös muuttaa velvoittavaksi.

Taajamien kameravalvonnan tehostamiseksi valmistui vuonna 2008 oikeusministeriön työryhmän selvitys kuntien mahdollisuudesta osallistua kameravalvontatyöhön. Kameravalvontaa on tehostettu myös alentamalla tietyillä tiejaksoilla ylinopeuksien puuttumiskynnystä. Tiehallinto on selvittänyt Tiehallinnon ylläpitämien taajamateiden nopeusrajoituksia ja on parhaillaan valmistelemassa ohjetta tiepiireille taajamissa käytettävistä nopeusrajoituksista erilaisissa tilanteissa. Taajamien liikenneturvallisuudesta on valmistunut myös LINTU-ohjelmaan kuuluva tutkimus 5/2008.

Iäkkäiden liikenneturvallisuustilannetta ja turvallisuuden parantamista käsittelevä, liikenne- ja viestintäministeriön asettaman työryhmän raportti valmistui syksyllä 2008. Raportin nimi on Kyllä vanha viisas on vaikei väkevä. Iäkkäiden liikenneturvallisuus 2.10.2008.

Liukastumisten ehkäisy huomioitiin usean hallinnonalan yhteistoimintana toteutettavissa koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisykampanjoissa, joista esimerkkinä voidaan mainita kampanja Miten pysyisimme pystyssä.

Terveysten ja Hyvinvoinnin laitoksessa nykyisin toimivan koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn yksikön toiminnan vakinaistaminen varmistetaan pysyvillä resursseilla. Yksikkö toimii vuosittain terveyden edistämisen määrärahasta ja sisäasiainministeriöstä osoitetulla rahoituksella. Stakesin ja Kansanterveyslaitoksen yhdistyminen Terveysten ja Hyvinvoinnin laitokseksi on käynnissä. Merkittävät resurssilisäykset yhdistymisen yhteydessä eivät ole kovin todennäköisiä.

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää korotettiin vuoden 2009 alusta 3 000 euroon. Kotitalousvähennys soveltuu nykyisessä muodossa moniin kodin turvallisuutta lisääviin korjaus- ja parannustöihin.

Hoito- ja hoivalaitosten nykyinen suojaustaso selvitetään kattavasti käynnissä olevassa Sammutuslaitteist selvitys 2008 - tutkimuksessa. Pelastuslain jatkovalmistelussa 2008–2010 selvitetään, miten yksittäisten hoito- ja hoivalaitosten turvallisuustasoa saadaan parannettua jo olemassa olevissa laitoksissa.

Osana ensimmäisen sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa valmisteltu asumisen paloturvallisuuden toimenpideohjelman toteuttaminen on käynnissä siten, että ohjelman seitsemästä toimenpiteestä neljä voidaan katsoa kokonaan tai osittain toteutetuiksi ja kolmen toteutus on käynnissä.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Kotona ja vapaa-ajalla sattuneet tapaturmaiset kuolemat, lkm	2710 / 2006	2639/2007	2440	2200	KTL
Kaatumis- ja putoamiskuolemat, lkm	1178 ¹ / 2006	1112/2007	1060	950	KTL
Alkoholimyrkytyksiin ja muihin tapaturmiin päihdyksissä kuolleet, lkm	1177 ² / 2006	1072/2007	1060	950	KTL
Palokuolemien määrä	90	107	65	50	Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto
Palovahinkojen aiheuttamat vahingot, €	150 M€	Arvio yli 200 milj. €	150 M€	150 M€	Finanssialan keskusliitto
Vuoteen 2011 mennessä 20 % ja 2015 mennessä 50 % hoito- ja huoltolaitoksissa on suojattu automaattisella sammutuslaitteistolla.	13 %		20 %	50 %	SM erillisselvitys
Liikenneonnettomuuksissa kuolleet, lkm	378	343 (et)	250 (2010)	200	Liikenneturva
Rattijuoppojen määrä / 10 000 kuljettajaa	15		11	10	KTL / Poliisi

¹ Kuolemansyytilasto/Tilastokeskus

² Kuolemansyytilasto/Tilastokeskus

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Tapaturmien määrän kehitykselle asetetun tavoitteen saavuttamisen kannalta on erittäin tärkeää, että tapaturmien torjunnalle määriteltäisiin yhteiset tavoitteet, toimintaperiaatteet ja toimintatavat. Liikenneturvallisuuden ja työssä tapahtuvien onnettomuuksien ja tapaturmien määrän kehitys osoittaa, että onnettomuuksien ja tapaturmien määrään kääntäminen laskuun edellyttää pysyviä ja tehokkaasti toimivia yhteistyön rakenteita ja yhteisiä toimintatapoja. Pysyvät rakenteet edistävät eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista.

Jalankulkijoiden turvallisuuteen liittyvien kysymysten, kuten liukastumisten ehkäisy, kokonaisvastuuta ei ole osoitettu selkeästi millekään ministeriölle. Tämä heikentää keskushallinnon ohjausvaikutusta kuntiin. Vuonna 2007 liikenteessä menehtyi 48 jalankulkijaa. Moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa menehtyi vastaavana aikana 380 ihmistä.

Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantaminen

***Tavoitteeksi** on asetettu, että maahanmuuttajien ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien turvallisuus paranee. Turvallisuuspalvelut ovat nykyistä paremmin maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen saatavissa ja saavutettavissa. Viranomaisten tietoisuus ja toimintavalmiudet maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuteen liittyvistä erityiskysymyksistä paranee.*

Syksyllä 2008 käynnistyi Tasa-arvoisena Suomessa - tietoa maahanmuuttajanaiselle ja -miehelle - esitteen päivittäminen. Esite valmistuu keväällä 2009 ja se käännetään keskeisimmille maahanmuuttajakielille (13 kieliversiota).

Helsingin kaupunki on yhteistyössä valtionhallinnon ja kuntien kanssa laajentamassa ja kehittämässä Infopankki-verkkoportaalia. Infopankissa on tarjolla tietoa Suomesta 15 kielellä, jatkossa on tarkoitus sisällyttää siihen valtakunnallisen tiedon lisäksi alueellista tietoa mm. kielikoulutusta.

Vuoden 2010 valtiosuusuudistuksen valmistelun yhteydessä selvitetään, voidaanko maahanmuuttajien palvelujärjestelmistä aiheutuvat kustannukset ottaa nykyistä paremmin huomioon valtiosuuden määräytymisperusteissa.

Esi- ja perusopetuksessa on tarkoituksena edelleen säilyttää valtiosuuden (laskennallisten kustannusten) korotusperusteena vieraskielisten osuus kokonaisuasukasluvusta. Tämä peruste ohjaa valtiosuutta kuntiin, joissa esimerkiksi maahanmuuttajien osuus kokonaisväestöstä on suuri. Valtiosuusuiperusteiden uudistaminen on kuitenkin vielä kesken. Esitys valmistuu huhtikuun loppuun 2009 mennessä.

Suomen Punainen Risti toteutti Raha-automaattiyhdistyksen kanssa yhteisrahoitteisena kotoutumista tukevaa maahanmuuttajaohjelmaa vuonna 2008 suuressa osassa maata. Ohjelman pääpaino on vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä ja maahanmuuttajien rekrytoimisessa mukaan järjestön toimintaan. Ohjelmalle on palkattu työntekijät, jotka kattavat järjestön piireistä Kaakkois-Suomen (työntekijä Kouvolassa), Savo-Karjalan (työntekijä Joensuussa), Pohjanmaan ruotsinkielisen piirin (työntekijä Vaasassa) sekä osittain Helsingin ja Uudenmaan piirin (työntekijä Helsingissä) ja Länsi-Suomen piirin (puolipäiväinen työntekijä Jyväskylässä). Lisäksi ohjelmalla on kehittämispäällikkö Tampereella. Suurin aukko ohjelmalla on tällä hetkellä Hämeen, Varsinais-Suomen ja Satakunnan piirien alueilla, joiden osalta haetaan rahoitusta pakolaisten kotoutumisen tukemiseksi Euroopan Pakolaisrahastolta.

Selvitysmies Ole Norrbackin valmistelevat ehdotukset maahanmuuttohallinnon kehittämiseksi valmistuivat keväällä 2008. Kiireellisimminkin toteutettavaksi toimenpiteeksi määriteltiin turvapaikanhakijoiden vastaanottoon liittyvien toimeenpanotehtävien siirto Maahanmuuttovirastolle. Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle touko- kesäkuun aikana 2009.

Ulkoasiainministeriö ja Maahanmuuttovirasto ovat sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteen mukaisesti lähettäneet oleskelulupahakemusten käsittelyyn ja vastaanottoon perehtyneitä virkamatalaisia lisäävaksi edustustoihin, joissa oleskelulupahakemusten mm. perheen yhdistämistapausten käsittely on ruuhkaantunut. Syntyneitä ruuhkia on lähetetyllä lisäävulla saatu purettua, mutta uusien hakijoiden määrä on kasvanut ja tilanne uudelleen ruuhkaantunut. Pysyvien lisäresurssien lähettäminen ei ole mahdollista edustustojen määrärahojen supistuessa. Ulkoasiainministeriö ja Maahanmuuttovirasto suunnittelevat uusia ruuhkanpurkumatkoja kyseisiin edustustoihin.

Suomen Punainen Risti järjesti marraskuussa 2008 pakolaislasten perheen yhdistämisoikeuden toteutumista koskevan pyöreän pöydän keskustelun, johon osallistui keskeisiä viranomaisia ja järjestöjä. Tilaisuuden pohjalta laadittiin päätelmäasiakirja, johon koottiin perheen yhdistämistilanteen keskeiset haasteet ja kehittämisehdotuksia. Päätelmät on toimitettu keskeisille päätöksentekijöille ja viranomaisille.

Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) asetettiin elokuussa 2008 uudelle toimikaudelle.

Syksyllä 2008 valmistui selvitys maahanmuuttajajärjestöjen rahoituskanavista. Selvitystä käytetään taustatietona päätöksenteossa tehtäessä päätöksiä koskien monietnisen kansalaisyhteiskunnan valtionavustuksia.

Sisäasiainministeriön kansallisella tasolla hallinnoiman Euroopan unionin rahoitusohjelman, Kotouttamisrahaston haku käynnistyi vuoden 2008 lopulla.

Rahastosta on saatu rahoitusta muun muassa kotouttamisen ja etnisten suhteiden arviointi- ja seurantajärjestelmän kehittämiseen.

Koko sisäasiainhallintoa koskevat yhdenvertaisuuslinjaukset on annettu ja ne on jaettu sekä painotuotteena ja sähköisesti. Linjauksissa on otettu huomioon etnisten vähemmistöjen turvallisuuteen vaikuttavia kysymyksiä pelastustoimen, poliisin ja rajavallvonnan osalta.

Sisäasiainministeriön yhdenvertaisuussuunnitelma on hyväksytty, julkaistu painotuotteena ja sähköisesti. Ministeriön osastoja ja yksiköitä on koulutettu suunnitelman toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä. Eri toimialat ovat ohjeistaneet alaistaan hallintoa yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemisessä; poliisiosaston ohjeistus annetaan toukokuussa 2009.

Sisäasiainministeriö on järjestänyt 10 alueellista yhdenvertaisuustyöpajaa poliisille, rajavartiostolle, kunnallisille pelastuslaitoksille ja hätäkeskuksille. Tilaisuuksista on raportoitu työpajakohtaiset tulokset sekä valmisteltu yhteinen loppuraportti.

Monikulttuurisuustaitojen kehittämisohjelma on alkanut vuonna 2007. Vuonna 2008 mukana oli 42 kuntaa. Vuonna 2009 toiminta laajenee. Koska yhdenvertaisuuslain uudistus on viivästynyt, oppilaitoksille suunnatun yhdenvertaisuussuunnitelman laadintaan liittyvän oppaan aikataulu on 2010.

Etnisten vähemmistöjen edustajien rekrytointia julkisen sektorin tehtäviin edistävä rekrytointiohje valtionhallintoa varten valmistui vuoden 2008 lopulla, ja se on tarkoitus antaa vuoden 2009 alussa. Ohjeessa todetaan, että yhteiskunnan moninaisuuden tulee heijastua myös valtionhallinnon henkilöstön rakenteeseen eikä ketään viranhakijaa saa asettaa eriarvoiseen asemaan esimerkiksi syntyperän, etnisen alkuperän, uskonnon tms. syyn takia.

Oikeusministeriö laatii vuoden 2008 loppuun arviointimuistion lainsäädännön tilasta koskien rasistisia rikoksia ja viharikoksia ja niiden tunnistamista. Muistiossa tuodaan esiin mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet. Muistio valmistui määräajassa.

Poliisin ja syyttäjien yhteistyötä rasististen rikosten ja viharikosten käsittelyssä tehostetaan. Asiasta käynnistettiin keskustelut Valtakunnansyyttäjänviraston kanssa syksyllä 2008.

Rasististen rikosten etenemistä koskevan tutkimuksen jatkuvuuden turvaamiseksi oikeusministeriön edustaja keskustelelee sisäasiainministeriön ja Poliisiammattikorkeakoulun kanssa vuoden 2008 loppupuolella. Poliisiammattikorkeakoulussa aihetta on tutkittu. Keskustelu asiasta on käynnistetty.

Sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön virkamiesjohdon tapaamisessa 30.3.2009 päätettiin rasististen rikosten käsittelyketjun tehostamiseksi seuraavaa:

Rasistisia rikoksia tulee tarkastella sekä rikosketjun näkökulmasta että internetin näkökulmasta. Lisäksi tulee ottaa huomioon tilastointiin ja tietojenvaihtoon liittyvät kysymykset.

Päätettiin, että syksyllä 2009 järjestettävässä sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön tapaamisessa käsitellään ministeriöiden yhdessä laatima esitys siitä, miten rikosketjua tehostetaan rasististen rikosten käsittelyn osalta.

Oikeusministeriö jatkaa valmistelutyötä sen osalta, miten internetissä esiintyviin rasistisiin viesteihin ja viharikoksiin tulee puuttua nykyisen lainsäädännön mahdollisuuksia käyttäen. Esitysten toimeenpano käynnistetään heti niiden valmistuttua. Yhteisessä tapaamisessa syksyllä 2009 käydään asia kokonaisuudessaan läpi.

Perusopetuslain (628/1998) 5 §:n mukaan kunta voi järjestää maahanmuuttajille tarkoitettua perusopetuksen valmistavaa opetusta. Yksityiset opetuksen järjestäjät voivat järjestää valmistavaa opetusta lain 7 §:ssä tarkoitetun opetuksen järjestämisluvan perusteella. Perusopetuksen valmistava opetus on tarkoitettu jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle, jonka suomen tai ruotsin kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen.

Opetuksen järjestäjät saavat maahanmuuttajien valmistavan opetuksen järjestämiseen valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla.

Perusopetuslain 9 §:n 3 momentin mukaan maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus vastaa puolen vuoden oppimäärää. Perusopetusasetuksen (852/1998) 3 §:n 3 momentin mukaan valmistavaa opetusta annetaan 6—10-vuotiaille vähintään 450 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 500 tuntia. Opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä perusopetusasetuksen 2 §:n 1 momentin nojalla.

Jotta maahanmuuttajaoppilas Suomeen muutettuaan saisi riittävät valmiudet osallistua perusopetukseen yleisopetuksen luokassa, perusopetukseen valmistavan opetuksen kesto laajennetaan vuoden pituiseksi. Laajennuksen jälkeen opetusta annetaan vähintään 900 tuntia tai 1000 tuntia. Asiaa koskeva perusopetuslain muutos tulee voimaan 1.8.2009; opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutos on tullut voimaan jo 1.1.2009.

Suomen Punainen Risti on kehittänyt rasismia ja syrjintää kohdanneille maahanmuuttajille vertaistukimallin. Mallia on pilotoitu vuoden 2008 lopussa

päättävässä MUKANA -hankkeessa (ERF-hanke). Syksyn 2008 aikana laadittiin suunnitelmat toiminnan jatkamiseksi ja siirtämiseksi toisen tahon ylläpitämäksi.

Rikosuhripäivystys on vahvistanut valmiuksiaan neuvoa ja tukea ulkomaalaistaustaisia rikoksen uhriksi joutuneita, heidän läheisiään ja rikosasian todistajia (Ulrik-projekti 2007-2011) mm. Help-Line 0203.16118 ja monikielistä materiaalia sivuilla www.riku.fi.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Turvapaikkahakemusten normaalimenettelyn käsittelyajat, vrk (keski-arvo)	275	176	210	180	Maahanmuuttovirasto
Kansalaishakemusten käsittelyajat, vrk (keski-arvo)					Maahanmuuttovirasto
- selvät hakemukset	448	447	250	180	
- erityistä selvitystä vaativat	1128	819	500	300	
Viranomaiset laativat yhdenvertaisuussuunnitelmat, %	54 % ³	54 % ⁴	80 %	100 %	SM / Oikeusyksikkö
Poliisille ilmoitettujen ja rasisisiksi rikoksiksi luokiteltujen epäiltyjen rikosten lukumäärä, suhteessa Poliisiammattikorkeakoulun vuosittaiseen rasismitutkimuksen tuloksiin, %	61 % (2006)	*	suurempi kuin 75 %	suurempi kuin 90 %	Poliisiammattikorkeakoulun vuosittainen rasismitutkimus

* Poliisin mukaan toteuman ilmoittaminen tässä muodossa ei ole saatavilla. Sen sijaan 52.9 % rikosilmoituksista oli käytetty rasismikoodia (2007). Edellisen vuoden vertailuluku on 54.8. Lisäksi haasteellista on ollut, että tutkimuksen suorittaja on vuosittain vaihtunut, mikä aiheuttaa eroja vuosittain, sillä koodin oikeellisuus perustuu tutkijan näkemykseen.

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätetyt toimenpiteet maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantamiseksi ovat käynnistyneet hyvin.

³ Joensuun yliopiston tutkimus

⁴ Joensuun yliopiston tutkimus

Yhdistyneiden kansakuntien CERD (International Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination, CERD/C/FIN/CO/19) raportissa Suomea kiitetään siitä, että hallitus on sisällyttänyt maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantamisen osaksi valtioneuvoston periaatepäätöstä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta.

Väkivallan vähentäminen

Tavoitteeksi on asetettu, että väkivalta vähenee.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätetyn mukaisesti kehitetään seksuaalisen ja fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneiden lasten ja nuorten kokonaisvaltaiseksi auttamiseksi ns. Lastentalo-toimintamalli, joka varmistaa erityisen osaamisen lapsen kanssa työskentelyssä niin rikostutkinnan, lapsilähtöisesti toimivan oikeusproessin kuin hoito- ja tukitoimienkin osalta. Tehtävä on sisällytetty osaksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisen asiantuntijatyöryhmän tehtävää. Työryhmän tehtävänä on muun muassa lisätä alle 16-vuotiaisiin kohdistuvien hyväksikäyttöä koskevien rikosten selvittämiseen ja tutkintaan osallistuvien eri viranomaisten yhteistyötä lasten oikeuksien ja aseman vahvistamiseksi. Asiantuntijaryhmä laatii esityksen 31.5.2009 mennessä siitä, miten Lastentalo-mallia pilotoidaan osana Kaste-ohjelmaa.

Pelastakaa Lasten ylläpitämä Nettivihje on osa maailmanlaajuisia INHOPE -järjestön koordinoimaa Hotline-verkostoa internetin laittoman aineiston (erityisesti lasten seksuaalista hyväksikäyttöä esittäviä kuvia sisältävien sivustojen) ilmoittamiseksi. Voimakkaasti kasvavaan verkostoon kuuluu tällä hetkellä 33 Hotlinea 29 eri maassa. Nettivihje toimittaa laittomaksi arvioituista sivustoista välittömästi tiedon sivustoa ylläpitävässä maassa sijaitsevalle yhteistyö-hotlinelle joka ryhtyy puolestaan ko maassa jatkotoimenpiteisiin aineiston poistamiseksi sekä siihen liittyvien lukuisten rikosten selvittämiseksi. Kaikesta Suomeen jollain tasolla liittyvästä laittomasta aineistosta tai tiedosta toimitetaan tieto myös Keskusrikospoliisille Suomessa. Tieto kaikista Nettivihjeen tietoon tulleista lasten seksuaalista hyväksikäyttöä esittävistä sivuista toimitetaan myös Keskusrikospoliisille Suomessa. Pelastakaa Lapset tekee myös digitaaliseen mediaan liittyvän lasten seksuaalisen hyväksikäytön vastaista vaikuttamistyötä, kouluttaa ja välittää tietoa lasten kanssa tai heidän hyväkseen toimiville ammattilaisille. Osoitteessa www.nettivihje.net on ammattilaisille tietoa, mm vapaasti ladattavissa kirja Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat. Moniammatillinen yhteistyö. Toimittanut Mari Laiho. Pelastakaa Lapset ry. 2007, sekä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön pyrkivää ns. grooming -prosessia havainnollistava video.

Uhrin tukipalvelujen parantamiseksi turvakoti- ja rikosuhripäivystyksen toiminta valtakunnallistetaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on perustanut ohjausryhmän, joka

laatii selvityksen turvakotien nykytilasta, toiminnasta, tarpeesta ja riittävydestä, jonka perusteella esitetään malli toiminnan järjestämiseksi. Selvitys valmistuu vuoden 2009 aikana.

Osana ensimmäistä sisäisen turvallisuuden ohjelmaa valmisteltu kansallisen väkivallan vähentämishojelman 2006-2008 kausi päättyi ja sen tuloksia käsittelevä raportti valmistui maaliskuussa 2009. Raporttiin sisältyy suositukset koskien väkivallan vähentämistyön jatkoa.

Oikeusministeriö on valmistellut Rikosuhripäivystyksen ja todistajien tuen valtakunnallistamisen rahoitusta koskevan esityksen otettavaksi huomioon kehysvalmistelussa 2010–2013. jokaisella osa-alueella.

Euroopan Neuvoston yleissopimuksen lasten suojelemiseksi seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä voimaansaattamista valmisteleva työryhmä on asetettu keväällä 2009.

Vuoden 2009 alussa toimintansa aloittaneen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen strategiaan sisältyy lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn tutkiminen ja kehittäminen. Tehtäväalueen tutkiminen ja kehittäminen on osa laitoksen toimintaa.

Euroopan unionissa on valmisteilla kolmiansia maita koskevat naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiset suuntaviivat, joiden sisältöön Suomi vaikutti Etyj-puheenjohtajuuden puitteissa vuonna 2008. Suomi tuki sekä rahallisesti että sisällön puolesta erillisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen seminaarin järjestämistä Keski-Aasiassa sekä Etyjissä aiheesta tehtyjen poliittisten sitoumusten seurantaan myös puheenjohtajuuden jälkeen.

KiVa Koulu -ohjelma on uusi kiusaamista ennaltaehkäisevä ja vähentävä toimenpideohjelma, joka on kehitetty Turun yliopistossa Opetusministeriön rahoituksella. KiVa Koulu on vapaaehtoinen, kaikille halukkaille kouluille tarkoitettu ohjelma, josta on suuren suosion myötä tulossa valtakunnallisesti käytettävä ohjelma. Ohjelman kokeiluvaihe toteutettiin kokeilukouluissa vuosina 2006-2009. Vuonna 2009 ohjelmaa ryhdytään levittämään kouluihin. Halukkaita kouluja ilmoittautui mukaan 1800, joista 1400 ensin ilmoittautunutta pääsee aloittamaan ohjelman syksyllä 2009.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Poliisin tietoon tulleet henkirikokset (tappo, murha, surma, lapsensurma, pahoinpitelyrikos + kuolemantuottamus), lkm	keskimäärin 120 (v. 2003 – 2006)	keskimäärin 128 (v. 2005–2007)	keskimäärin alle 110 (v. 2009 – 2011)	keskimäärin alle 100 (v. 2013-2015)	Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä (OPTULA)
Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä, kpl	37 600	37 704	34 000	32 000	Poliisin tulostietojärjestelmä
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät*	18 548	18 947	vähemmän kuin 20 000	vähemmän kuin 18 000	Poliisin tulostietojärjestelmä
Vamman aiheuttaneen väkivallan uhriksi joutuneet, %	1,9 % (v. 2006)	Kysely toteutetaan seuraavan kerran v. 2009	1,8 % (v. 2009)	1,7 % (v. 2012)	Kansallinen uhritutkimus (OPTL/PAKK)
Poliisille ilmoittaminen (vähintään lyönnin sisältävät väkivaltatapaukset), %	23 % (v. 2006)	Kysely toteutetaan seuraavan kerran v. 2009	30 % (v. 2009)	35 % (v. 2012)	Kansallinen uhritutkimus (OPTL/PAKK)
Rikosuhripalveluja laajentamalla tavoitetaan ja autetaan useampia uhreja	969 tukisuhdetta	1136 tukisuhdetta	1000 tukisuhdetta	3000 tukisuhdetta	Rikosuhripäivystys
Toistuvasti turvakotiin tulleiden perheiden määrä	20 % turvakoti- kävijöistä		15 % turvakoti- kävijöistä	10 % turvakoti- kävijöistä	STM, Ensi- ja turvakotien liitto

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Henkirikosten määrä on pysynyt vuodesta 2003 vakaana eikä henkirikosten määrä ole kääntynyt laskuun. Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyjen määrä on kasvanut. Syynä tähän on poliisille ilmoitettujen lievien väkivaltatapausten määrän kasvu. Rikoksista on aiempaa helpompaa tehdä ilmoitus (sähköinen rikosilmoitus, matkapuhelimet). Asennetasolla ihmisen kynnys hyväksyä heihin kohdistuvaa fyysistä väkivaltaa on noussut. Näyttää vahvasti siltä, että väkivallan vähentämiseen tähtäävillä toimenpiteillä ei ole pystytty vähentämään väkivallan määrää. Sen sijaan tavoitteet koskien

piilorikollisuuden esille saamista ovat toteutuneet erityisesti perhe- ja lähisuhdeväkivallan ja myös lievien pahoinpitelyjen osalta.

Perinteisen väkivallan rinnalle on viime vuosina tullut uusia henkirikostyyppejä, joiden perusteella Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ennakoi uuden tyyppisten tekemuotojen yleistyvän tulevaisuudessa. Väestön ikääntymisen seurauksena laitoshoidon tarvitsevien määrä kasvaa, ja heidän oikeusturvansa kannalta olisi tärkeää kehittää kuolemansyöntutkintajärjestelmää. Uusille henkirikostyypeille saattaa olla myös yhteistä se, että niiden taustat painottuvat enemmän psykologisiin ja alakulttuurisiin tekijöihin kuin sosiaaliseen huono-osaisuuteen. Näiden väkivallan muotojen tunnistaminen, ennalta ehkäisy ja paljastaminen edellyttävät viranomaisten osaamisen kehittämistä.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi toimia väkivallan vähentämiseksi tulee tehostaa ja tulee varmistua siitä, että toimenpiteet eivät kohdistu liian yksipuolisesti tiettyihin ongelmiin ja ilmiöihin. Poikkihallinnollista yhteistyötä väkivallan vähentämisessä viranomaisten välillä sekä järjestöjen kanssa tulee kehittää edelleen voimakkaasti.

Kilpailukyvyyn lisääminen yritystoiminnan turvallisuutta parantamalla

***Tavoitteeksi** on asetettu, että Suomi on vuonna 2015 Euroopan turvallisin maa yritystoiminnan näkökulmasta. Turvallisuuden merkitys kansallisena kilpailutekijänä otetaan huomioon suunnittelussa ja päätöksenteossa.*

Yritysten pelastussuunnitelmien päivittämisen ja täydentämisen säädösmuutokset sisältyvät pelastuslain uudistamishankkeeseen 2008–2010. Säädösmuutosten tavoitteena on selkeyttää yksilöiden ja toiminnanharjoittajien omatoimisen varautumisen vastuuta ja velvoitteita. Pelastuslain uudistamisen yhteydessä selvitetään, miten palotarkastuksen sisällön painopistettä siirretään tarkastuksen suorittamisesta viranomaisvalvontaan. Viranomaisvalvonnan määrävälit arvioidaan uudelleen niin, että turvallisuutta edistävät toimenpiteet kohdistetaan nykyistä paremmin riskikohteisiin.

Yhteisöturvallisuuden viranomaisvelvoitteet on asetettu laissa kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista (588/2004). Vuonna 2009 se osa velvoitteista, joilla ei ole kytkentää puolustushallintoon, siirtyy Suojelupoliisin vastuulle. Kansallisen yritysturvallisuuskriteeristön valmistelua johtava johtoryhmä perustettiin 14.10.2008 ja työ työryhmä- ja seurantaryhmätasolla käynnistyi 5.12.2008. Työryhmien ensimmäiset luonnokset uudeksi kriteeristiksi on luovutettu toimenpiteen johtoryhmälle 15.3.2009.

Kansallisen tietoliikenneturvallisuusviranomaisen tarve on selvitetty ja tietoliikenneviranomainen on todettu Suomessa tarpeelliseksi. Liikenne- ja viestintäministeriö on yhtynyt ulkoministeriön esitykseen, jonka mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan kuuluva Viestintävirasto on syytä nimetä

kansalliseksi tietoliikenneturvallisuusviranomaiseksi (NCSA). Viestintävirastolla ei ole rahoitusta eikä riittäviä henkilöresursseja kyseisen tehtävän hoitamiseen.

Viestintävirasto kattaa toimintansa kulut asiakkailta perittäviltä maksuilla ja nettomäärärahalla. Tämän takia liikenne- ja viestintäministeriö on edellyttänyt, että valtiontalouden kehyspäätyösuunnitelmassa osoitetaan kyseisen tehtävän hoitamiseen tarvittava rahoitus. Liikenne- ja viestintäministeriöllä on tarkoitus sisällyttää NCSA -toiminto hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2010–2013. Hankkeen rahoituksesta sovittiin kehysneuvotteluissa maaliskuussa 2009.

Turvallisuusportaalin valmistelu käynnistyi. Helmikuussa 2009 järjestettiin neuvottelupalaveri, jossa edustettuina olivat sisäasiainministeriön poliisiosasto, Keskusrikospoliisi, Suojelupoliisi ja Elinkeinoelämän Keskusliitto. Palaverissa päätettiin teettää ns. esiselvitys eli turvallisuusportaalin tarve- ja aineistokartoitus oppilastyönä Laurea-ammattikorkeakoulussa. Esiselvityksen jälkeen asetetaan varsinainen työryhmä, jonka kokoonpano tarkentuu esiselvityksen perusteella. Laurea on nimennyt henkilön, joka on valmis toteuttamaan esiselvityksen. Tarkemman toimeksiannon valmistelu on käynnistynyt.

Rikostorjunnan toimintamalli yrityksille (ELVIRA) valmistui ja se on kaikkien yritysten saatavilla Keskusrikospoliisin verkkosivujen kautta.

Kansallisen tietoliikenneturvallisuusviranomaisen perustamisen ja toiminnan mahdollistava laki (laki kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista) on valmisteltu oikeusministeriössä yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston kanssa. Lain eteenpäin vieminen odottaa budjettikäsittelyä.

Lapissa on valmisteltu laaja-alaista matkailuelinkeinon, viranomaisten, järjestöjen ja oppilaitosten yhteistoimintaan perustuvaa ”Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmähanketta”. Hanke käynnistyy keväällä 2009. Hankkeen tavoitteena on kehittää sekä yksittäisten matkailuyritysten että koko Lapin matkailuelinkeinon turvallisuutta ja riskienhallintaa luomalla maakunnallinen toimintamalli, joka voi toimia myös kansallisena toimintamallina.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Turvallisuusindikaattoreilla mitattu, globaali kilpailukyky kilpailijamaihin verrattuna, sijoitus 131 maan joukossa. Turvallisuusindikaattorit: 1. rikollisuuden ja väkivallan aiheuttamat liiketoimintakustannukset, 2. terrorismin aiheuttamat liiketoimintakustannukset 3. järjestäytynyt rikollisuus 4. poliisipalvelujen luotettavuus	2 1 2 1	2 1 2 1	2 1 2 1	1 1 1 1	The Global Competitiveness Report (World Economic Forum). 2007 – 2008
Yritysten rikosturvallisuus. Yrityskyselyissä esiin tulleet yrityksiin kohdistuneet rikokset (edellisten kolmen vuoden aikana) 1) Työntekijöihin kohd. uhkailu 2) Työntekijöihin kohd. väkivalta 3) Kriittisen tiedon urkinta/yritysvakoilu 4) Murto toimi- tai tuotantotiloihin	Lähtötaso v. 2005 1) 29 % 2) 7 % 3) 9 % 4) 28 %	* 1) 21 % 2) 3 % 3) 9 % 4) 17 %	 1) 25 % 2) 6 % 3) 8 % 4) 25 %	 1) 23 % 2) 5 % 3) 7 % 4) 23 %	Yritysten rikosturvallisuus selvitys..Keskuskauppakamari.
CERT- FI:n tietoon tulleiden tietoturvaloukkausten ja uhkien lukumäärä	2191	3 133	2500	2900	Viestintävirasto CERT-FI-yksikkö
Yrityksiin kohdistuneet tuhopoltot	364		300	250	Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto

* Vastauspohjaa on laajennettu kattamaan myös alle 5 henkilön yritykset eivätkä tulokset ole siten suoraan vertailukelpoiset vuoden 2005 tuloksiin

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyön kehittämisen näkökulmasta on käynnistynyt hyvin.

Tietoverkkorikollisuuden torjunnan haasteet yritysten toiminnan turvallisuuden kannalta ovat kasvaneet ja CERT-FI:n tietoon tulleiden tietoturvaloukkausten ja uhkien määrä on kasvanut merkittävästi. Eniten ovat lisääntyneet haittaohjelmia koskevat ilmoitukset. Myös haavoittuvuusilmoitukset ovat lisääntyneet huomattavasti. CERT-FI:n arvion mukaan järjestelmällinen haittaohjelmien levittäminen ja niiden käyttäminen rikolliseen toimintaan voi jatkossa kohdistua entistä useammin myös erityisesti suomalaisiin palveluihin. Todennäköisesti huijauksista tulee entistä uskottavampia ja hyökkäyksissä käytettävien haittaohjelmien ominaisuudet kehittyvät nykyisestä. Onkin tärkeää, että sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätetyt toimenpiteet toteutetaan kattavasti myös tietoverkkorikollisuuden torjunnan osalta.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa kohdassa tilannekuvatoiminnan kehittäminen (5.4) päätettiin parantaa elinkeinoelämän ja yritysten varautumista häiriötilanteisiin ja kriiseihin laatimalla kaksi kertaa vuodessa yritysten toiminnan jatkuvuutta uhkaavia vakavia häiriö- ja onnettomuusuhkia arvioiva tilannekuva elinkeinoelämän ja viranomaisten käyttöön. Tämä työ ei ole edennyt. Tilannekuvan valmistelu edellyttää yhteistyötä valtioneuvoston kanslian sekä poliisi- ja pelastustoimen välillä. Olisi tärkeää, että yritysten kriisivalmiutta tilannekuvatoiminta käynnistyisi täydentämään jo säännöllisin väliajoin julkaistavaa yrityksiin kohdistuvan ja yrityksiä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuvaa.

Suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy

***Tavoitteeksi** on asetettu, että suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen torjuntavalmius paranee.*

Öljyntorjuntakaluston operatiivisen käytettävyyden ja valmiuksien yhteinen selvittely aloitettiin vuoden 2008 lokakuussa.

Rajavartiolaitoksen ja ympäristöhallinnon yhteistoimintakeskustelujen perusteella on sovittu, että käynnistetään öljyntorjuntakapasiteetin parantamista koskeva hanke kahden uuden öljyntorjuntakykyisen aluksen hankkimiseksi.

Rajavartiolaitos ja Suomen Ympäristökeskus kehittävät yhteistyössä ympäristötilannekuvajärjestelmää operatiivisen toimintakyvyn parantamiseksi. Työ on alkumäärittely vaiheessa. Suomen ympäristökeskuksessa on alkanut BORIS-karttatietojärjestelmän jatkokehitysprojekti, jota öljysuojarahasto ja Suomen ympäristökeskus rahoittavat. Järjestelmää on tarkoitus kehittää edelleen tilannekuvajärjestelmäksi.

Öljyntorjuntayhteistyötä ympäristöministeriön, sisäasiainministeriön ja puolustusministeriön välillä on päätetty tiivistää. Yhteistoimintasopimuksien uusimisen tavoiteaikatauluksi oli asetettu marraskuu 2008. Aikataulua on tarkistettu alusjätelain

kokonaisuudistuksen johdosta, ja tavoitteeksi on asetettu sopimusten uusiminen vuoden 2009 loppuun mennessä.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätettiin, että öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiutta parannetaan rakenteilla olevalla monitoimialuksella, joka valmistuu Suomen ympäristökeskuksen ja Merivoimien yhteiskäyttöön vuonna 2011. Lisäksi sovittiin, että selvitetään öljyntorjuntakapasiteetin vahvistamista kahdella monitoimialuksella ensi vuosikymmenellä. Ympäristöministeriö on pyytänyt Suomen ympäristökeskusta laatimaan vuoden 2008 loppuun mennessä kokonaisesityksen kustannusarvioineen maamme öljyntorjuntavalmiuden kehittämistarpeista seuraavien kymmenen vuoden kuluessa. Selvitys ja esitys kattaisivat valtion alushankkeiden lisäksi myös saaristossa ja rannikolla tapahtuvan torjuntavalmiuden tehostamiseksi tarvittavat muut valtion öljyntorjuntakaluston hankinnat sekä kunnallisten aluepelastuslaitosten vene ja kalustohankinnat. Kokonais selvitys valtion ja kuntien öljyntorjuntavalmiuden kehittämisestä 2009–2018 on tehty (Kalervo Jolma / SYKE) ja luovutettu Suomen ympäristökeskukselle 27.1.2009.

Valtiontalouden vuosien 2009–2012 kehyspäätöksen yhteydessä valtioneuvosto sisällytti ympäristöministeriön hallinnonalan määrärahoihin 5 milj. euron lisäyksen vuosille 2010–2012. Kyseisillä lisämäärärahoilla voidaan kattaa HALLIn peruskorjaus ja uusien monitoimialusten suunnittelu. Tulevat uudet alushankinnat ja niiden rahoitus käsitellään vuosien 2010 – 2013 kehysneuvottelujen yhteydessä.

Vuoden 2009 valtion talousarviossa on 600 000 euron määräraha, jonka turvin perustetaan Suomen ympäristökeskuksen yhteydessä toimiva, Porvoon Tolkkisiin sijoitettava öljyntorjuntakeskus.

Hätäkeskuslaitos on käynnistänyt hätäkeskustoiminnan kehittämishankkeen, jonka operatiivinen käyttöönotto tapahtuu vuosina 2012–2015. Hankkeeseen liittyy muun muassa operatiivisten tietojärjestelmien kehittäminen siten, että hätäkeskukset pystyvät tuottamaan entistä tarkempaa ja ajantasaisempaa tilannekuvaa viranomaisille. Kehittämistyö tehdään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Viranomaiset ovat käynnistäneet valmistelutyön oman toimialansa riskianalyysin laatimiseksi alueelliselle tasolle vuoden 2009 aikana. Merivartiostot ovat päivittäneet meripelastustoimen valmiussuunnitelmaan sekä latineet meripelastustoimen palvelutasokartoitukseen liittyen riskianalyysit. Kyseiset työt muodostavat perustan alueellisten meripelastuslohkon johtoryhmien varautumiselle. Pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen yhteinen vastesuunnittelu merellisiin tehtäviin on käynnistetty. Työn loppuunsaattaminen kestää ainakin 2010 loppuun asti.

Liikenne- ja viestintäministeriö tilasi 10.7.2008 Ilmatieteen laitokselta luonnononnettomuuksien varoitus-järjestelmän (LUOVA) tutkimus- ja kehittämistehtävän. Kyseessä oli käynnistys hanke, jonka määräaika oli vuoden 2008

loppuun mennessä. Tehtävään asetettiin liikenne- ja viestintäministeriön johdolla toimiva ohjausryhmä, jonka jäseninä ovat Ilmatieteen laitoksen, valtioneuvoston kanslian, sisäasiainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön edustajat. Ilmatieteen laitos asetti työhön projektipäällikön, joka johti ohjausryhmän alaisena projektin johtoryhmää. Kyseisessä johtoryhmässä oli edustus Ilmatieteen laitoksen lisäksi Helsingin Yliopiston Seismologian laitokselta, Suomen Ympäristökeskuksesta ja Merentutkimuslaitoksesta. Valmistunut projektisuunnitelma luovutettiin liikenne- ja viestintäministeriölle 29.12.2008. Suunnitelma sisältää toimenpiteet LUOVAN rakentamiseksi ja käyttöönottamiseksi vuoteen 2011 mennessä. Projekti esitti uusien ohjaus- ja johtoryhmien asettamista viemään hanketta eteenpäin. Kokoonpano tulee olemaan aiemman kaltainen. Projektisuunnitelmaa on tarkoitus lähteä toteuttamaan tammikuun 2009 aikana. Projektisuunnitelman mukaan järjestelmä on valmis pilotoitavaksi vuonna 2010 ja se otetaan operatiiviseen käyttöön vuonna 2011. Järjestelmän suunnitteluun on pyydetty mukaan valtioneuvoston kanslia jotta järjestelmän liittäminen valtioneuvoston tilannekuvatoimintaan voidaan toteuttaa.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Tilanne 2008	Tavoite 2015*	Lähde
Öljyvahingon torjuntakapasiteetti avomerellä	Torjuntakyky vuonna 2007: Suomenlahdella 3500 tonnia, Saaristomerellä 5000 tonnia ja Pohjanlahdella 2000 tonnia	Torjuntakyvyssä ei ole tapahtunut muutoksia vuoteen 2007 verrattuna	Torjuntakyky vuonna 2015: Suomenlahdella 30 000 tonnia, Saaristomerellä 15 000 tonnia ja Pohjanlahdella 5 000 tonnia vuorokaudessa	YM

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa vahvistettuja toimenpiteitä on käynnistynyt. Tulisi kuitenkin arvioida, ovatko toimenpiteet yksittäisten viranomaisten toteuttamia toimia vai onko syntynyt sellaista yhteistyötä, jonka merkitystä ja tarvetta sisäisen turvallisuuden ohjelman valmistelussa suuronnettomuusvalmiuden osalta erityisesti vaadittiin.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa määriteltiin kaksi keskeistä suuronnettomuusuhkaa, jotka ovat monialaonnettomuus merellä ja laajoja tuhoja maalla aiheuttava myrsky.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano tulisi varmistaa erityisesti näihin uhkakuviin varautumisen osalta.

Toimeenpanon koskevista tiedoista ei käy ilmi, onko järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön tehostaminen suuronnettomuuksien ennalta ehkäisyssä ja niihin varautumisessa käynnistynyt siten kun sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on edellytetty.

Rajaturvallisuus, laittoman maahantulon estäminen ja tullivarmuus

***Tavoitteeksi** asetettiin, että viranomaisyhteistyöllä ennalta estetään ja paljastetaan Suomeen suuntautuvaa laitonta maahantuloa ja sen järjestämistä, ihmiskauppaa, kansalaisten turvallisuutta uhkaavien tavaroiden maahan tuontia ja muuta rajat ylittävää rikollisuutta. Edistetään rajanylitysliikenteen sujuvuutta erityisesti valtakunnan kaakkoisrajalla sekä Helsinki–Vantaan lentokentällä. Suomen rajaturvallisuuden ja tullivarmuuden taso ylläpidetään vuoden 2007 tasolla.*

*Laittoman maahantulon torjunnan **tavoitteeksi** asetettiin, hallinnassa olevan tilanteen ylläpitäminen ja ennalta ehkäisevien toimenpiteiden kehittäminen osana Euroopan unionin jäsenmaiden ja Schengen-maiden sekä laittoman maahantulon lähtömaiden yhteistyötä. Ulkomaalaisvalvontaa tehostetaan koko valtakunnan alueella Schengenin alueen sisärajoilta poistuneiden rajatarkastusten aiheuttamien haittojen korvaamiseksi. Ulkomaalaisvalvonnan suoritteiden määrää lisätään vuoden 2007 tasosta. Laittomasti maassa oleskelevat henkilöt poistetaan maasta asiallisesti ja tehokkaasti.*

*Tullivalvonnan **tavoitteeksi** asetettiin varmistaa ulkomaanliikenteen ja -kaupan säännöstenmukaisuus ja turvallisuus sekä ehkäistä ja paljastaa tullirikoksia sekä estää huumausaineiden, aseiden, säteilyvaaraa aiheuttavien aineiden sekä ihmisille ja ympäristölle vaarallisten tuotteiden laitton maahantuonti. Tullivalvontaa ja siihen liittyviä kohteellisia tarkastuksia kohdistetaan tavaroihin, kulkuneuvoihin ja matkustajiin Suomeen tulon ja Suomesta lähdön yhteydessä sekä tavaroiden osalta myös varastoinnin yhteydessä.*

Suomen ja Viron ylin poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen (PTR) johto tapasivat 28.1.2008 Helsingissä neljän vuoden tauon jälkeen. Kokouksen yhteydessä allekirjoitettiin pöytäkirja, jossa sovittiin rikollisuuden torjunnan tehostamisesta. Yhteistyö on jatkunut vuonna 2009 järjestetyssä Suomi - Viro PTR -kokouksessa, joka järjestettiin 17. – 18.2.2009 Virossa Viron poliisin kutsumana. Kokouksessa sovittiin mm. yhteisen kohdevalintamenettelyn kehittämisestä sekä sen kytkemisestä selkeämmin osaksi ylimmän johdon välistä PTR -yhteistoimintaa. Suomi - Baltia kokousta ei ole toistaiseksi suunnitelmassa.

Rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksella (2005) täsmennettiin Rajavartiolaitoksen tehtäviä ja toimivaltuuksia esitutkintaviranomaisena. Kokonaisuudistuksen käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti vastauksessaan (EV 92/2005 vp), että hallitus tarkkaan seuraa Rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön toimeenpanoa sekä huolehtii siitä, että hallintovaliokunnalle annetaan viimeistään vuoden 2008 loppuun mennessä seikkaperäinen kirjallinen selvitys Rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön toimivuudesta ja soveltamisesta. Edellä olevan perusteella eduskunnalle on syysistuntokaudella 2008 annettu edellytetty kirjallinen selvitys. Samanaikaisesti on valmisteltu nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys (219/2008 vp), jossa esitetään eräitä tarpeellisia muutoksia tehtäväksi Rajavartiolaitosta koskeviin säännöksiin.

Lainsäädännön kokonaisuudistuksen jälkeen tutkinnassa olleiden ja syyteharkintaan saatettujen laittomaan maahantuloon tai sen järjestämiseen liittyvien rikostapausten kokonaismäärä on selvästi kasvanut. Näiden rikosasioiden tutkinta on keskittynyt erityisesti Helsinki-Vantaan lentoasemalle ja Kaakkois-Suomen suurille rajanylityspaikoille. Vireillä olevaan rajavartiolaitoksen lainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä esitetään Rajavartiolaitokselle uusia toimivaltuuksia törkeän laittoman maahantulon ja siihen liittyvän ihmiskaupan torjuntakyvyn lisäämiseksi.

Rajavartiolaitoksessa on käynnissä rajavalvonnan kokonaisvaltainen kehittämishanke. Hankkeessa Rajavartiolaitoksen strategisena tavoitteena on kehittää itärajalle valtakunnallisen painopisteen ulkopuoliselle alueelle uusi rajojen valvontamalli. Uusilla toimintamenetelmillä ja välineillä pyritään tuottamaan riskianalyysiä vastaava riittävä rajaturvallisuustaso huomattavasti nykyistä pienemmillä voimavaroilla. Näin turvataan riskianalyysiä vastaava tehokas rajojen valvontakyky ja reagointikyky koko itärajalla. Toimintamallissa yhtenä keskeisenä tekijänä on harvaanasuttujen alueiden turvallisuuspalvelujen saatavuuden varmentaminen yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Rajavalvontamalli on käyttöönottovaiheessa. Toiminnallisia valmiuksia parannetaan uusimalla ilma-alus- ja partiovenekalustoa.

Rajavartiolaitos on aloittanut kehittämisstrategiansa mukaisesti rajatarkastusten automatisointiprojektin. Ensimmäisessä vaiheessa on vuonna 2009 pilotoitu Helsinki-Vantaan lentoaseman rajanylityspaikalla EU/ETA/CH -kansalaisten 1.linjan niin sanottuihin vähimmäistarkastuksiin soveltuva linjasto. Järjestelmä on käyttöönottovaiheessa. Seuraavaksi pilotoidaan itärajalla kaikkien EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten 1.linjan niin sanottuihin perusteellisiin tarkastuksiin soveltuva linjasto vuosina 2009 - 2010. Kolmannessa vaiheessa valmistaudutaan hankkimaan automaattilinjastoja Helsinki-Vantaalle ja itärajan suurille rajanylityspaikoille vastaamaan kasvaneen rajaliikenteen aiheuttamiin henkilöstön komennus- ja kasvupaineisiin. Automatosoinnissa ja perinteisten rajatarkastusten kehittämisessä otetaan huomioon EU:n rajaturvallisuushankkeet ja lainsäädäntö.

Vuodesta 2006 asti vireillä ollut Vaalimaan rajanylityspaikan kehittämishanke on edennyt Rajavartiolaitoksen, Tullin, Valtiovarainministeriön, Tielaitoksen ja Senaatti-kiinteistöjen kesken niin, että suunnitelmien tarkistus on meneillään. Tavoitteena on henkilöliikenteen ja raskaan liikenteen eriyttäminen Vaalimaan rajanylityspaikalla ja siitä omilla kaistoillaan Venäjän puolelle Torfjanovkan rajanylityspaikalle noin kahden vuoden kuluessa.

Nuijamaan rajanylityspaikalla on aloitettu Rajavartiolaitoksen ja Tullin tehtävien yhteensovittamisen kokeilu, joka kestää vuoden 2009 lopulle. Aikaisempaa syvemmän yhteistoiminnan tavoitteena on parantaa rajaliikenteen valvonnan kattavuutta, lisätä rajaliikenteen sujuvuutta ja tehostaa työajan käyttöä. Yhteistoimintaa parannetaan liikenteen säännöstelyssä rajanylityspaikalla, kuljettajan ajo-oikeuden ja ajokuntoisuuden valvonnassa, 1.linjan rajatarkastuksissa ja tullivalvonnassa kaistoilla sekä raskaan liikenteen 1.linjan rajatarkastuksissa. Näkyvin muutos rajanylityspaikan toiminnassa on se, että tulli suorittaa omien tehtäviensä ohella raskaan liikenteen rajatarkastuksia tavaraliikennekeskuksessa. Rajavartiosto puolestaan suorittaa omien tehtäviensä ohella tullivalvontaa yhdessä tullin kanssa rajanylityspaikan kaistoilla.

Schengenin vapaan liikkuvuuden aluetta hyödyntävän globaalin laittoman maahantulon torjuntaa tehostetaan kokonaisvaltaisesti valmistelemalla poikkihallinnollisesti ja yhteistyössä järjestöjen kanssa laittoman maahantulon vastainen toimintasuunnitelma, jossa määritetään laaja-alaisesti laittoman maahantulon ja maassa oleskelun ilmiö ja toimijat sekä kehitettävät toimenpiteet. Toimintasuunnitelmaa valmisteleva työryhmä on asetettu 26.1.2009. Työ on käynnistynyt, väliraportin määräaika 30.4.2009. Väliraporttiin sisältyy poikkihallinnollinen toimintasuunnitelma. Loppuraportti valmistuu 30.9.2009. Työryhmässä on edustajat sisäasiainministeriön poliisi- ja maahanmuutto-osastoilta, ulkoministeriöstä, Tullista, Rajavartiolaitoksen esikunnasta, keskusrikospoliisista, Helsingin poliisilaitokselta sekä läänien poliisijohdoista. Järjestöjä tullaan kuulemaan työn aikana.

PTR -viranomaisten koulutuksen vuosisuunnitelman laadinnassa on huomioitu sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanosuunnitelman keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet. Koulutuksessa on jatkettu laittoman maahantuloon ja ulkomaalaisasioihin liittyvää koulutusta. Koulutusta kohdennetaan toimenpiteessä mainittujen lisäksi myös työvoimatoimistoille ja TE-keskuksille.

Tullivalvonnassa hyödynnetyn liikenteen sujuvuutta vähemmän haittaavan tekniikan (läpivalaisu ja hahmontunnistus) käyttö kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Rajavartiolaitoksen kanssa kehitettiin uusi, resurssien tehokkaampaan käyttöön tähtäävä yhteistyömalli, jota pilotoidaan Nuijamaalla 2009.

Tullin kiinteää miehitystä korvattiin Euroopan unionin sisärajoilla ja sisämaassa liikkuvilla tullivalvontaryhmillä, joissa toimii noin 300 henkilöä.

Venäjälle käännettiin takaisin 930 ajoneuvoa johtuen lähinnä puutteista teknisessä kunnossa ja virheellisestä kuormauksesta.

Tulliselvitysrikosta koskeva hallituksen esitys (HE 197/2008) annettiin eduskunnalle marraskuussa 2008.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
<i>Rajatarkastusviranomaisten rajatarkastuksissa tai rajalla paljastamat laittomasti tai puutteellisin edellytyksin maahan pyrkineet ja maassa oleskelleet henkilöt (lkm)</i>	1907	1775	2200	2800	RVL
– puutteelliset maahantuloedellytykset, väärin tietojen antaminen, epärehelliset tulot, seksuaalipalvelut, turvallisuusriskit (UlkL 148§)	1189	1265	1200	1300	RVL
– rikokset ja rikkomukset (väärennysrikokset, ulkomaalaislain maassa oleskelua koskevat rikkomukset, luvattomat rajanylittäjät ml. yritykset / rajavalvonta, valtionrajarikokset / rajatarkastukset)	545		600	700	PTR/KRP
– laittomasti maahan järjestetyt henkilöt					
<i>Poliisin, Rajavartiolaitoksen, Maahanmuuttoviraston ja työsuojeluviranomaisten sisämaan ulkomaalaisvalvonnassa havaitsemat laittomasti maassa oleskelevat tai työskentelevät henkilöt</i>	955/6	1173/	1200/10	1600/12	PTR/KRP
– ulkomaalaislain rikkomukset (lkm/htv)					

<i>Turvapaikanhakijat</i> – turvapaikkaprosessin aikana kadonneet, % kaikista turvapaikanhakijoista	20,2% kaikista turvapaikanhakijoista		Enintään 20 % kaikista turvapaikanhakijoista	Enintään 20 % kaikista turvapaikanhakijoista	Maahanmuuttovirasto
Tullitarkastusten osuvuus (%)	10	5 – 22 %	15	20	Tulli
	4652	5590	4700	4700	
Tullin paljastamat rikokset (lkm)	93	92,5	92	92	
Tullin paljastamien rikosten selvitystaso (%)	51	35,95	51	51	
Tullirikostutkinnan vaikuttavuus (M €)					

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Toimeenpano etenee suunnitellusti ja asetetut tavoitteet saavutetaan.

Rajavartiolaitoksen valvontavastuulla olevilla EU:n ulkorajan rajanylityspaikoilla liikenne vuonna 2008 oli yhteensä 11,7 miljoonaa (16,4/2007) henkilöä, missä on laskua edellisvuoteen noin 28,5 %. Lasku johtuu käytännössä Viron laivaliikenteen muuttumisesta sisärajaliikenteeksi joulukuussa 2007 ja lentoliikenteen pienestä notkahduksesta vuonna 2008. Viisumivelvollisten määrä oli 6,0 milj. (5,5/2007), missä on lisäystä edellisvuoteen noin 10,2 %.

Suomen ja Venäjän rajan ylitti 7,7 (7,2/2007) miljoonaa henkilöä, joista viisumivelvollisia oli 6,0 miljoonaa henkilöä (78 %). Lentoasemien ulkorajaliikenne laski 3,9 miljoonaan (4,2/2007) rajanylitykseen, eli laskua oli n 8,6 %. Viisumivelvollisia lentoliikenteessä oli noin 257 500 (216 000/2007); lasku oli 19,3 %. Liikenteen laskun pääsyynä oli 28.3.2008 tapahtunut Schengen -alueen laajeneminen sekä toissijaisena syynä talouskriisin vuoksi vähentynyt lentomatkustus.

Rajatarkastukset kyettiin tekemään kattavasti (99,9 %). Matkustajien keskimääräiset odotusajat kyettiin säilyttämään maarajoilla ja lentoasemilla tavoiteaikojen mukaisina, vaikka liikennemäärät kasvoivat. Sujuvan rajanylitysliikenteen tavoite ei itärajalla kaikilta osin toteutunut. Kaakkois-Suomen rajanylityspaikat ruuhkaantuivat raskaan liikenteen osalta. Pisimmillään rekkaliikenteen jonot olivat Vaalimaalla yli 60 kilometriä. Suomessa jouduttiin monen hallinnonalan ja viranomaisen välisiin erityisjärjestelyihin liikenneturvallisuuden ja rajanylitysten sujuvuuden turvaamiseksi. Suurin syy ruuhkiin on edelleen Venäjän raja-asemien läpäisykyky. Tilannetta vaikeutti Venäjän asetus n:o 304, jonka mukaan Vaalimaan vastaisella Torfjanovkan rajanylityspaikalla ei tullattu Venäjälle vietäviä autoja lainkaan, joten autokuljetukset ohjattiin Imatran ja Nuijamaan rajanylityspaikoille. Suomen puolella henkilöiden

rajaliikenne ruuhkautui vain venäläisten juhlapyhien ja lomakausien meno- ja paluuliikenteen vilkkaimpina hetkinä.

Rajavartiolaitos käännnytti valtakunnan rajoilta yhteensä 1471 (1601/2007) henkilöä. Käännnyttämisperusteena oli useimmiten oletama tulojen hankkimisesta epärehellisin keinoin, väärin tietojen antaminen sekä maahantuloon vaadittavan matkustusasiakirjan, viisumin tai oleskeluluvan puuttuminen. Itärajalla käännnyttiin 1145 henkilöä (1158/2007). Meriliikenteessä käännnyttiin 25 henkilöä (112/2007). Lentoliikenteessä tehtiin 278 (316/2007) käännnytystä.

Rajatarkastusten yhteydessä havaittiin ulkomaalaislain rikkomuksia 693 (585/2007), rikoslain rikkomuksia 689 (2 146/2007), ajoneuvolain rikkomuksia 657 (989/2007) ja tieliikennelain rikkomuksia 453 (858/2007). Rajanylityspaikoilla paljastettiin väärennetyjä matkustusasiakirjoja, muita väärennyksiä sekä merkintöjen muutoksia 329 kappaletta (378/2007). Laittoman maahantulon järjestämisen osalta aloitettiin vuonna 2008 yhteensä 75 esitutkintaa (56/2007).

Maasto- ja merirajalla rajatapahtumia havaittiin 60. Luvattomista rajanylityksistä estettiin 79 % ja paljastettiin 95 %. Rajavartiolaitoksen tutkintavastuulle tulleista rajatapahtumista kyettiin selvittämään syyllisyys katsausjakson loppuun mennessä 85 % tutkituista tapauksista. Selvitystaso laski edelliseen vuoteen verrattuna. Rajatapahtumat selvitettiin jatkotoimenpiteistä päättämisen edellyttämällä tavalla pääosin alle kolmen vuorokauden kuluessa havainnosta.

Turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2008 ollen 4 016, joka on korkein Suomessa tilastoitu turvapaikanhakijoiden määrä. Vuonna 2007 vastaava luku oli 1 505. Myös ilman huoltajaa saapuneiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä oli moninkertainen edellisiin vuosiin verrattuna (vuonna 2008 oli 647, vuonna 2007 oli 96 alaikäistä turvapaikanhakijaa). Turvapaikanhakijoiden määrän kasvun seurauksena viranomaisten työmäärä on kasvanut merkittävästi. Toiminnan ruuhkautuminen saattaa merkittävästi vaikeuttaa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Turvapaikanhakuprosessiin kuluva aika saattaa pidentyä entisestään.

Taloudellisen tilanteen johdosta näyttää siltä, että ulkomaalaisvastaiset asenteet yhteiskunnassa ovat tulleet aiempaa näkyvämmiin esille. Tästä syystä onkin tärkeää, että laittoman maahantulon vastaisessa suunnitelmassa määritellään laittoman maahantulon torjunnan periaatteet ja toimenpiteet. Tämä lisää hallinnon läpinäkyvyyttä sekä varmistaa tasapainon tehokkaan laittoman maahantulon torjunnan ja kansainvälisissä sopimuksissa säädettyjen yksilön oikeuksien välillä.

Ihmiskaupan ja siihen rinnastuvan rikollisuuden estäminen

Tavoitteeksi on asetettu ihmiskaupan ehkäisy ja uhrien auttaminen sekä ihmiskauppaan syyllistyneiden vastuuseen saattaminen.

Sisäasiainministeriö asetti 25.8.2008 monialaisen ohjausryhmän seuraamaan ihmiskaupan vastaisen tarkennetun toimintasuunnitelman toimeenpanoa ja tukemaan toimeenpanon koordinoitua. Ohjausryhmä on toimintasuunnitelman mukaisesti asettanut koulutus- ja tiedotusohjausryhmän koordinoimaan ihmiskaupan vastaisen tarkennetun toimintasuunnitelman koulutus- ja ohjeistustoimenpiteitä. Alatyöryhmän esitykset toimenpiteiksi ja toiminnan tulokset käsitellään ohjausryhmässä.

Ihmiskaupan uhrien tunnistamisvalmiuksia on toimintasuunnitelman mukaisesti kehitetty ja toimijoiden välistä yhteistyötä tiivistetty. Ohjausryhmän asettaman alatyöryhmän tehtäviin kuuluu myös yhteisen ihmiskauppakäsikirjan tuottaminen, ihmiskaupan uhrien tunnistamista tukevan ohjeistuksen sekä kirjallisten toimintaohjeiden ja tunnistamista tukevien indikaattorilistojen laatiminen. Valtionapujärjestelmän rakentaminen kolmannen sektorin etsivän ja neuvontatyön rahoittamiseksi on käsiteltävänä ohjausryhmässä. Ohjausryhmässä edustettuina olevat järjestöt osallistuvat valmisteluun ja ovat muutoinkin tiiviisti mukana sekä ohjausryhmätyöskentelyssä että muissa viranomaisten ja kolmannen sektorin järjestöjen ihmiskaupan vastaisessa verkostoyhteistyössä.

Vuoden 2008 aikana on koulutettu Suomen edustustojen viisumiasioista vastaavaa henkilöstöä ihmiskaupan ja kiskonnantapaisen työsyrynnän tunnistamisessa. On myös kartoitettu Schengen-maiden edustustojen mahdollisuuksia tehostaa tähän liittyvää tiedotusta tärkeimmissä viisumivelvollisissa lähtömaissa.

Suomi allekirjoitti Euroopan neuvoston yleissopimuksen ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta 29.8.2006. Ulkoministeriö asetti helmikuussa 2008 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää ne toimenpiteet, joita yleissopimuksen ratifiointi edellyttää. Työryhmän määräaika on jatkettu 31.12.2009 saakka. Yleissopimus sisältää muun ohella uhrien tunnistamista ja auttamista, aineellista rikosoikeutta sekä seuranta järjestelmää koskevia määräyksiä, johon liittyy myös ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä eli GRETA. Sopimuksen mukaan GRETA seuraa, miten sopimuspuolet panevat yleissopimusta täytäntöön.

Valtioneuvosto on 25.6.2008 asettanut vähemmistövaltuutetun kansalliseksi ihmiskaupparaportoijaksi. Sisäasiainministeriössä on valmisteltu toiminnan edellyttämät muutokset vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annettuun lakiin (660/2001) sekä vähemmistövaltuutetusta annettuun asetukseen (687/2001). Muutokset tulivat voimaan 1.1.2009.

Vähemmistövaltuutetulle on osoitettu vuodeksi 2009 resurssit raportointitehtävän hoitamista varten. Ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman ohjausryhmä on nimennyt vähemmistövaltuutetun toteuttamaan myös ihmiskaupan vastaisia järjestelmiä ja niiden yhteistoiminnallisuutta koskevan arvioinnin vuoden 2009 aikana. Tehtävään ei ole osoitettu erillistä määrärahaa.

Lisäksi seksin ostoa rajoittava laki tuli voimaan lokakuussa 2006. Lain mukaan seksin osto parituksen tai ihmiskaupan uhrilta on rikos. Myös yritys on rangaistava. Poliisi tutki vuonna 2008 yhteensä 181 epäiltyä seksinostorikosta, joista noin 150 liittyi nuoren virolaisnaisen paritukseen, jota on käsitelty Helsingin käräjäoikeudessa ja jota tullaan käsittelemään hovioikeudessa. Lakivaliokunta edellytti, että lain toimivuudesta tehdään selvitys, kun voimaantulosta on kulunut kolme vuotta.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittareille asetettuja tavoitteita tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että ihmiskauppa on suurelta osin piilorikollisuutta joka ei tule viranomaisten tietoon ilman viranomaisten aktiivista rikoksia ilmaisaattavaa työtä. Tästä syystä tavoitteeksi on asetettu, että viranomaisten tietoon tulleiden ihmiskauppa- ja sen kaltaisten rikosten määrä kasvaa.

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Ihmiskauppa ja sen kaltaiset rikokset (rikosilmoitusten lkm.)					PTR/KRP
– ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa	3	9	20	30	
– törkeä paritus	6	7	8	10	
– kiskonnantapainen työsyRJintä	14	14	20	25	
– törkeä laittoman maahantulon järjestäminen	14	11	70	80	
Ihmiskaupan ja sen kaltaisten rikosten tuomiot					
– ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa	0	1	10	15	
– ihmiskaupan kaltaiset rikokset	10	22	50	55	Oikeusrekisterikeskus
Auttamisjärjestelmän piiriin otetut henkilöt /ehdotetut	9/9	16/16	27/35	55/70	Maahanmuuttovirasto
– viranomaisten kautta	9	14	20	25	
– järjestöjen kautta	0	2	15	25	
Ihmiskaupan uhreille myönnetty					
– harkinta-aika	4	1	6	10	Maahanmuuttovirasto
– oleskelulupa	0	0	3	5	

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Toimeenpano on edennyt valtioneuvoston hyväksymän ihmiskaupan vastaisen tarkennetun toimintasuunnitelman ja sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta

Tavoitteeksi on asetettu, että järjestäytyneen rikollisuuden ja muun vakavan rikollisuuden edellytykset ja toimintamahdollisuudet vähenevät. Halukkuus rekrytoitua järjestäytyneisiin rikollisryhmiin vähenee. Järjestäytyneen rikollisuuden leviäminen estyy ja vakavan rikollisuuden yhteiskuntaan kohdistuvat haittavaikutukset vähenevät.

PRT-rikostiedustelu- ja rikosanalyysitoiminnot vakiinnutetaan osaksi PTR-viranomaisten perustyötä ja niiden toiminnallinen ohjaus selkiinnytetään. PTR -toimintaa arvioineen työryhmän loppuraportissa olevien suositusten mukaan valtakunnallisella rikostiedustelu- ja rikosanalyysikeskuksella tulisi olla työryhmän loppuraportissa esitetty selkeä toiminnallinen ohjausvalta suhteessa PTR -rikostiedusteluryhmiin koskien erityisesti yhdenmukaisia toimintamalleja, perusrutiineja sekä yhteistä toiminnan tavoite-asettelua. Valmistelua ohjaa PTR johtoryhmä. Valmistelu on tehty vuoden 2008 aikana ja asiaa käsitellään keväällä 2009 PTR-johtoryhmässä.

Valmistelutyö Keskusrikospoliisin yhteyteen perustettavasta henkilöturvallisuusyksiköstä on käynnistetty syksyllä 2008.

Tavoitteena on, että erityistä henkilöturvallisuutta koskevan lain hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle syksyllä 2009. Lainvalmistelu on käynnissä. Laissa tulisi säätää muun muassa erityisen henkilöturvallisuuden järjestämisestä ja toteuttamisen perusrakenteista sekä määritellä ne edellytykset ja periaatteet, joiden mukaisesti erityisen suojelun tarpeesta päätetään ja joiden perusteella suojelu voidaan lopettaa.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Järjestäytyneiden rikollisryhmien lukumäärä	89	89	85	Vähemmän kuin 80	Keskusrikospoliisi
Järjestäytyneiden rikollisryhmien jäsenten lukumäärä	1185	1135	1100	Vähemmän kuin 1000	Keskusrikospoliisi

EU – kriteerit täyttävien järjestäytyneiden rikollisryhmien jäsenten ja niiden vankilassa olevien jäsenten suhdeluku (%)	14 %	15%	19 %	20 %	Keskusrikospoliisi ja Rikosseuraamusvirasto
Rikostutkinnassa menettämisseuraamusten ja rikosperusteisten korvausten turvaamiseksi haltuun saatu rikoksella hankittu hyöty €	39 M€	62 M€	43M€	50M€	Poliisin tulostietojärjestelmä

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Henkilöturvallisuuslain valmistelun eteneminen päätetyssä aikataulussa on järjestäytyneen rikollisuuden torjunnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeää. Suomi on jäänyt jälkeen tällä alueella lainsäädännön osalta.

Ehdotus esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistukseksi on käynnistynyt. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää lainsäädäntökokonaisuutta sekä uudistaa toimivaltuuksia siten, että toisaalta rikostorjunnan tehokkuusvaatimukset ja toisaalta perus- ja ihmisoikeudet otetaan tasapuolisesti huomioon. Uudistuksella on suuri merkitys järjestäytyneen rikollisuuden torjunnalle, sillä sen yhteydessä arvioidaan, ovatko viime aikoina esitetyt ehdotukset rikoslain tarkistamiseksi toteuttamiskelpoisia.

Tietoverkkorikollisuuden ja internetin käyttöön liittyvien riskien torjunta

Tavoitteeksi on asetettu, että tehokkaan rikostutkinnan varmistamiseksi tietoverkkorikollisuuden torjunnan rajapintoihin liittyvät vastuut ja toimintamallit ovat selkeät, tietoverkkorikosten ja ilmiöiden havainnointikyky hyvä ja ilmoitusaktiivisuus lisääntyy. Tieto- ja viestintätekniikan kehitys huomioidaan kokonaisvaltaisesti rikostorjunnassa ja rikosvastuun toteuttamisessa.

Henkilöllisyyden luomista koskeva hanke (Identiteettiohjelma) käynnistyi vuonna 2008. Hankkeen tavoitteena on mm. identiteetin turvaaminen ja identiteettivarkauksien ennalta estäminen.

Vuonna 2007 asetettiin työryhmä tekemään ehdotus tietotekniikkatutkinnan järjestämisestä poliisin hallintorakennemuutoksen yhteydessä. Työryhmän raportti Tietotekniikkatutkinnan järjestäminen poliisissa valmistui 16.12.2008. Poliisille on varattu hankerahoitusta tietotekniikkatutkinnan kehittämiseen (ITUKE-hanke). Poliisi on käynnistänyt toimia nettivalvonnan lisäämiseksi ja netin omavalvonnan kehittämiseksi yhteistyössä muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Yhteistyötä on tiivistetty muun muassa Ficomin kanssa entisestään muun muassa vihjetietojärjestelmän

rakentamiseksi. Toimenpiteitä on kuvattu tarkemmin luvussa, jossa kuvataan toimia Jokelan ja Kauhajoen kouluammuskelujen johdosta.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätettiin toimenpiteistä ilmoitusaktiivisuuden lisäämiseksi. Poliisi on perustanut työryhmän internet-vihjejärjestelmän laatimiseksi poliisin www-sivuille. Järjestelmän kautta niin palveluntarjoajat kuin kansalaiset voivat tulevaisuudessa ilmoittaa verkkoa hyväksikäyttävistä rikoksista tai muusta epäilyttävästä materiaalista. Lisäksi poliisi on aloittanut yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön ja Ficom ry:n kanssa laatimaan menettely-tapaohjeistusta internet-palveluntarjoajille heidän havaitsemiensa verkkoa hyväksikäyttävien rikosten ja epäilyttävän materiaalin ilmoittamisesta poliisille.

Sisäasiainministeriö on kohdistanut verkkovalvontaan valtion talousarvioesityksen mukaisesti yli 880 000 euron määrärahan vuonna 2009. Poliisin ylijohto on tehnyt tehostamista koskevan päätöksen, jonka perusteella Keskusrikospoliisi saa seitsemän, Suojelupoliisi kaksi sekä Helsingin poliisilaitos yhden uuden viran.

Euroopan komissio rahoittaa Safer Internet ohjelmien kautta verkostoja ja kansallisia projekteja, joiden tarkoituksena on edistää lasten internetiin liittyvää turvallisuutta. Finnish Internet Awareness and Safety (FIAS) on Suomessa toimiva kaksivuotinen projekti (2008-2010), jossa ovat mukana Pelastakaa Lapset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Viestintävirasto. Pelastakaa Lapset toimii projektin koordinoijana. Projektin tavoitteina on verkon laittomaan aineistoon ja haitalliseen toimintaan puuttuminen, lasten ja nuorten nettiturvallisuuden edistäminen, tietoisuuden kasvattaminen ja tiedon kartuttaminen. Suomen Safer Internet -projekti sisältää useimpien muiden Euroopan maiden tapaan kolme päätoimintaa: Pelastakaa Lasten koordinoima Hotline (Nettivihje) vihjepalvelu internetin laittoman ja haitallisen aineiston ilmoittamiseksi; MLL:n koordinoima Helpline (Lasten ja Nuorten Puhelin) lapsille internetiin liittyvissä ongelmatilanteissa; ja Viestintäviraston koordinoima Awareness node tietoisuuden edistämiseksi (Tietoturvapäivä).

Projektin puitteissa molemmat lastensuojeluorganisaatiot tekevät aktiivista valistustyötä, kouluttavat eri kohderyhmiä ja toimivat myös sosiaalisessa netissä - Pelastakaa Lapset tarjoten aikuisten läsnäoloa ja tukea, ja MLL vertaistukea lapsille. Viestintävirasto vastaa kansallisen Tietoturvapäivän (Safer Internet Day) järjestämisestä osana Eurooppalaista yhteistyötä. Suomen kansallisessa hankkeessa hyödynnetään eurooppalaisten yhteistyöverkostojen hyviä käytäntöjä.

Valtioneuvoston päätöksessä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta 8.5.2008 vahvistettujen tunnuslukujen toteutuma vuonna 2008

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Poliisin tietoon tulleiden tietoverkkorikollisuuteen liittyvien rikosten määrän kehitys ⁵	451	465	525	600	Poliisin tulostietojärjestelmä
CERT- FI:n tietoon tulleiden tietoturvaloukkausten ja uhkien lukumäärä	2191	3133	2500	2900	Viestintävirasto CERT-FI- yksikkö
Poliisin tietoon tulleiden tietoverkkorikollisuuteen liittyvien rikosten selvitysprosentit ⁶	47 %	48 %	48 %	50 %	Poliisin tulostietojärjestelmä
Suomalaisissa tietoverkoissa havaittujen haittaohjelmataartuntojen määrä suhteutettuna laajakaistaliittymien lukumäärään (indeksi)	100	69	90	75	Viestintävirasto CERT-FI-yksikkö

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Jokelan tutkintalautakunnan raportissa (OM julkaisu 2009:2) on esitetty johtopäätös, jonka mukaisesti tekijä löysi internetistä mallit koulusurmien toteuttamiseksi, mahdollisuudet omaksua aikaisempien surmaajien motiiveja ja samanhenkistä keskusteluseuraa ajatustensa kehittämiseksi. Raportin mukaan internet liittyi sekä tekoon valmistautumiseen että toteuttamiseen ja sillä oli merkittävä vaikutus tekoon kokonaisuudessaan.

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti Kauhajoen kouluammuskelun jälkeen tehostaa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa päätettyjä toimia erityisesti tietoverkkorikollisuuden ja internetin käyttöön liittyvien riskien torjumiseksi. Päätöksen johdosta useita ohjelmassa päätettyjä toimenpiteitä kehitettiin edelleen ja niiden toimeenpanon aikataulua nopeutettiin. On tärkeää, että työtä jatketaan määrätietoisesti uusien vastaavien tapausten ennalta ehkäisemiseksi ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä kehitetään edelleen.

⁵ Mittari sisältää seuraavat rikosnimikkeet RL 38:7 lievä tietoliikenteen häirintä, RL 38:1 salassapitorikos, RL 38:2 salassapitorikkomus, RL 38:8b suojauksen pukujärjestelmärikos, RL 38:7a tietojärjestelmän häirintä, RL 38:5 tietoliikenteen häirintä, RL 38:8 tietomurto, RL 38:3 tietomurron yritys, RL 38:6 törkeä tietoliikenteen häirintä, RL 38:4 törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus, RL 38: 3 viestintäsalaisuuden loukkauksen yritys ja RL 38:3 viestintäsalaisuuden loukkaus.

⁶ Mittari sisältää seuraavat rikosnimikkeet RL 38:7 lievä tietoliikenteen häirintä, RL 38:1 salassapitorikos, RL 38:2 salassapitorikkomus, RL 38:8b suojauksen pukujärjestelmärikos, RL 38:7a tietojärjestelmän häirintä, RL 38:5 tietoliikenteen häirintä, RL 38:8 tietomurto, RL 38:3 tietomurron yritys, RL 38:6 törkeä tietoliikenteen häirintä, RL 38:4 törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus, RL 38: 3 viestintäsalaisuuden loukkauksen yritys ja RL 38:3 viestintäsalaisuuden loukkaus

Terrorismin torjunta, ääriliikkeiden laittoman toiminnan ehkäisy ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy

***Tavoitteeksi** on asetettu, että edellytykset, mahdollisuudet ja motivaatio harjoittaa terrorismia ja sitä tukevaa toimintaa heikkenevät. Kehitys väkivaltaiseen radikalisoitumiseen estyy ja ääriliikkeiden laittomaan toimintaan puututaan tehokkaasti.*

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa vahvistettiin toimenpide, jonka mukaisesti laaditaan kansallinen terrorismintorjunnan strategia, jossa määritellään ja selkeytetään viranomaisten vastuut ja roolit terrorismin torjunnassa. Strategian valmistelusta vastaa poikkihallinnollinen terrorismin torjunnan työryhmä, jonka kokoonpanoa tarkistetaan. Työryhmän kokoonpanon tarkistamista valmistellaan ja strategian valmistelu käynnistyy kevään 2009 aikana. Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittika 2009 valtioneuvoston selonteko (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009) on tarkennettu terrorismin torjunnan strategian laadinnassa huomioon otettavia seikkoja.

Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusraportti väkivaltaisen radikalisoitumisen tilanteesta eri maissa valmistui joulukuussa 2008. Raportin laati Kari Laitinen Poliisiammattikorkeakoulusta.

Uskontojen ja kulttuurien välinen vuoropuhelu -työryhmä perustettiin Etnisten suhteiden neuvottelukunnan ETNO:n työjaoston toimesta tammikuussa 2009. Työryhmä aloittaa toimintansa kevään 2009 aikana laatimalla toimintasuunnitelman.

Vuoden 2008 aikana käynnistyi työ terrorismia ja radikalisoitumista koskevan tutkimuksen kartoittamiseksi Suomessa ottaen huomioon tutkimustahot laajasti. Tavoitteena on koota tiedot raporttiin. Terrorismitutkijoiden alustava kokoontuminen Tampereella on päätetty pitää 12.–13.3.2009.

Seurannassa käytettävät tunnusluvut ja mittarit

Mittari	Lähtötaso 2007	Toteutuma 2008	Välitavoite 2011	Tavoite 2015	Lähde
Suomessa toimivien Euroopan unionin neuvoston yhteisen kannan 2001/931/YUTP mukaiset tunnistetut terroristiorganisaatiot	0	0	0	0	Suojelupoliisi
Rikoslain mukaisten terrorismirikosten lukumäärä Suomessa	0	0	0	0	Suojelupoliisi

Arvio toimeenpanon etenemisestä

Väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvää tutkimusta on suunnattu ohjelmassa päätetyllä tavalla.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettiin tavoitteeksi, että luodaan uusia, aiempaa laajempia yhteistyörakenteita väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta estämisen tehostamiseksi. Linjauksen taustalla on muun muassa Suojelupoliisin esittämä arvio siitä, että Suomella on vielä tässä vaiheessa mahdollisuudet torjua ennalta estävästi väkivaltaista radikalisoitumista. Vuonna 2008 maahanmuuttajataustaisten nuorten mellakointia esiintyi Ruotsissa. Näyttää kuitenkin siltä, että käytännössä työtä väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisemiseksi jatketaan samaan tapaan kuin aiemmin eikä sisäisen turvallisuuden ohjelmassa tavoitteeksi asetettua aiempaa laajempaa yhteistyötä ole nähtävissä. Yhteistyötä tulisi edelleen kehittää ja luoda uusia verkostoja yhteiskunnan eri toimijoiden välille.

Talouskriisi saattaa kärjistää valtaväestön ja etnisten vähemmistöjen välisiä asenteita. Etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien kokema syrjintä ja epäoikeudenmukaisuus lisää tutkimusten mukaa riskiä siihen, että näiden ryhmien edustajat syyllistyvät rikolliseen toimintaan. Etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisy on avainasemassa väkivaltaisen radikalismien torjumiseksi.

5 TOIMENPITEET JOKELAN JA KAUHAJOEN KOULUAMMUSKELUJEN JOHDOSTA

Jokelan kouluammuskelu tapahtui 7.11.2007. Tapahtunutta käsiteltiin sisäisen turvallisuuden ohjelman valmisteluelimissä ja todettiin, että ohjelma tulee sisältämään useita toimenpiteitä, joiden tavoitteena on ennalta ehkäistä vastaavia väkivallan tekoja. Näitä olivat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittämiseen, väkivallan vähentämiseen ja internetin käyttöön liittyvien riskien torjuntaan valmistellut toimenpiteet. Lisäksi todettiin, että ohjelman sisältöä tullaan tarkistamaan sen jälkeen, kun Jokelan tutkintalautakunnan suositukset on julkaistu. Tutkintalautakunnan raportti julkaistiin 26.2.2009.

Kauhajoella tapahtuneiden kouluammuskelujen jälkeen sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti käynnistää ohjelman toimeenpanon tehostamisen välittömästi. Ministeriryhmän kokouksessa 30.9.2008 saatiin selostus Kauhajoen tapahtumista. Ministeriryhmä päätti, että sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoon osallistuvat ministeriöt tarkistavat kukin omalla vastuullaan olevia toimenpiteitä Jokelan ja

Kauhajoen tapahtumat huomioon ottaen ja tekevät ehdotukset siitä, miten sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa tulee tehostaa kouluammuskelujen johdosta.

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä kokoontui yhteiseen kokoukseen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman ministeriryhmän kanssa 5.11.2008 käsittelemään ministeriöiden tekemät ehdotukset sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanon tehostamiseksi. Käsittelyn päätteeksi ministeriryhmä päätti seuraavista toimenpiteistä sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanon tehostamiseksi:

- Viranomaisten nuorisolle suunnattujen verkkopalvelujen edelleen kehittäminen ja laajentaminen
- Viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostaminen ja mahdollisten esteiden poistaminen
- Nettivalvonnan tehostaminen
- Paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittäminen ottaen huomioon mm. riskikohteiden turvallisuuden varmistaminen alueella ja ARTU työkalun tehostettu käyttöönotto
- Turvallisuuskortti -hankkeen valmistelun käynnistäminen
- Nimikkopoliisin nimeäminen jokaiselle koululle
- Lapsille ja nuorille suunnattuihin väkivaltaisiin nettipeleihin liittyvät kysymykset
- Viharikoksiin liittyvien kysymysten tarkastelu samassa yhteydessä rasismirikosten kanssa
- Yhteistyö median kanssa

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti myös koota yhteen hallinnonaloilla käynnistetyt toimenpiteet Jokelan ja Kauhajoen kaltaisten väkivallan tekojen ennalta ehkäisemiseksi, valmiuden parantamiseksi sekä jälkihoidon varmistamiseksi. Yhteenveto käsiteltiin sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän kokouksessa 13.2.2009. Yhteenvedossa oli kaikkiaan 115 toimenpidettä, joista pääosa oli jo käynnistettyjä toimenpiteitä.

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä seuraa säännöllisesti kouluammuskelujen ennalta estämiseksi tehtävän työn etenemisestä vuoden 2009 aikana.

Liite 1: Yhteenveto toimenpiteiden tilasta liikennevaloilla esitettynä

5.1	Syrjäytymisen ehkäisy ja alkoholihaittojen torjunta		
5.1 tp 1	Nostetaan alkoholiveroa...	2008-2011	Valtiovarainministeriö
5.1 tp 2	...laajennetaan turvallisuusalan toimijoiden osallistumista monialaiseen varhaisen puuttumisen toimintaan...	2008-2011	Sisäasiainministeriö
5.1 tp 3	...painotetaan terveyshaittojen rinnalla päihteiden käyttöön liittyviä tapaturma- ja muita riskejä.	2008-2011	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.1 tp 4	Päihdetapaturmien merkitys turvallisuuden riskitekijänä...	2008-2011	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.1 tp 5	Tuetaan yhteisöllisyyttä...	2008-2015	Sisäasiainministeriö
5.1 tp 6	Kehitetään nuorten työpajatoimintaa koko...	2008-2011	Opetusministeriö
5.1 tp 7	Luodaan edellytyksiä kansalaisjärjestöjen toiminnalle...	2008-2011	Järjestöt
5.2	Koulutus ja osaamisen kehittäminen		
5.2 tp 1	...turvallisuuskortin...	valmistelu 2009 toteutus 2010-2014	Sosiaali- ja terveysministeriö &
5.2 tp 2 Kohta 1	...perustutkintoihin (poliisi, sosiaalityö, terveydenhuolto, oikeussektori, varhaiskasvatus-, nuoriso- ja opetustoimi) sisällytetään tietoa...	suunnittelu 2009 toteutus 2011	Opetushallitus
5.2 tp 2 kohta 2	...kunniaan liittyvän väkivallan...	2008-2011	Sisäasiainministeriö
5.2 tp 2 kohta 3	...tyttöjen ympärileikkausten ennaltaehkäisyä...	pysyvä	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.2 tp 2 kohta 4	Järjestetään täydennyskoulutusta alueellisesti siten...	2008-2011	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.2 tp 2 kohta 5	Parannetaan lasten valmiuksia suojata itseään sähköisissä...	2008-2011	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.2 tp 2 kohta 6	Laaditaan kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vastainen laaja-alainen valistusohjelma.	2009	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.2 tp 3	...opiskelijat saavat kokonaisnäkömyksen ja perusvalmiudet huolehtia turvallisuuden edistämisestä ja turvallisuussuunnittelusta ammatissaan.	esitys 2009 muutokset 2010-2014	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.2 tp 4	Liikennekasvatuksen asemaa perusopetuksessa vahvistetaan...	2010-2014	Liikenne- ja viestintäministeriö
5.2 tp 5	Selvitetään sisäisen turvallisuuden toimijoiden... ..oppilaitosten koulutussisällön yhteensopivuus...	2009	Sisäasiainministeriö
5.2 tp 6	...laatomalla turvallisuusharjoituksille yhteinen kansallinen ohjelma.	2009	Sisäasiainministeriö
5.3	Sisäisen turvallisuuden tutkimuksen kehittäminen		
5.3 tp 1	...riittävä tieto väkivallan vähentämistyön pohjaksi...	2009 jonka jälkeen pysyvä	Oikeusministeriö
5.3 tp 2	...avohoidon tilastointiin liitetään tapaturmien ja väkivallan seuranta...	2008	Sosiaali- ja terveysministeriö
5.3 tp 3	...talousrikosten... ..ympäristörikosten...	2009	Sisäasiainministeriö
5.3 tp 4	...turvallisuustutkimuksen taso kilpailijamaiden tasolle...	2013	Sisäasiainministeriö
5.4	Tilannekuvan kehittäminen		
5.4 tp 1	Aluehallintoon luodaan polkkihallinnollinen tilannekuvaajärjestelmä...	2009 lukien	Valtioneuvoston kanslia
5.4 tp 2	Alue- ja paikallishallinnon ennakkoivan tilannekuvan muodostamista tuetaan...	tilannekuva helm- ja syyskuussa, muuon tarvittaessa	Valtioneuvoston kanslia
5.4 tp 3	Parannetaan elinkeinoelämän ja yritysten edellytyksiä varautua häiriötilanteisiin... ..lisätään niiden kriisivalmiutta...	tilannekuva helm- ja syyskuussa, muuon tarvittaessa	Valtioneuvoston kanslia
5.5	Paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittäminen		
5.5 tp 1	"Paikalliset turvallisuussuunnitelmat."	2012	Sisäasiainministeriö
5.5 tp 2	Varmistetaan polkkihallinnollisen sisäisen turvallisuuden yhteistyön jatkuvuus...	2010	Sisäasiainministeriö
5.5 tp 3	Kyläsuunnitelmiin liitetään kylien turvallisuussuunnitelmat...	2008-2011	Sisäasiainministeriö
5.5 tp 4	Varmistetaan harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalvelut.	2011	Sisäasiainministeriö
5.5 tp 5	Sopimuspalokuntien toimintaedellytysten parantaminen...	2010	Sisäasiainministeriö

5.6	Turvallisuusseikkojen huomioon ottaminen rakennetun ympäristön suunnittelussa		
5.6 tp 1	Kootaan olemassa oleva kotimainen ja ulkomainen tutkimustieto... ...yhdyskuntasuunnittelussa käsittelevä manuaali. ...laaditaan verkkosivusto...koulutusta ja tiedotusta.	manuaali 2009 www 2010 suunnitelma & toteutus 2011-2012	Ympäristöministeriö
6.1	Kodin, vapaa-ajan ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen		
6.1 tp 1	Tapaturmien ehkäisylle määritellään työtä ohjaavat tavoitteet, sekä yhdenmukaiset toimintaperiaatteet ja toimintatavat.	2009	Sosiaali- ja terveysministeriö
6.1 tp 2	...lisäämällä alueellisten pelastuslaitosten tiedonvaihtoa Kansanterveyslaitoksen kanssa.	2008-2009	Sisäasiainministeriö
6.1 tp 3	Turvallisuusasioiden käsittely sisällytetään koulujen ja päiväkotien työhön...	malli 2008 toteutus 2008-	Sosiaali- ja terveysministeriö
6.1 tp 4	...panostetaan kohtaamis- ja sulutumisohjelmien sekä ratti- ja uupumusten torjumiseen. ...alkolukon vapaaehtoista käyttöä. ...rauhottamalla taajamien liikennettä...	2011	Liikenne- ja viestintäministeriö
6.1 tp 5	...jalankulkijoiden liikustamista...	pysyvä	Liikenne- ja viestintäministeriö
6.1 tp 6	...taataan koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn voimavarat.	2010	Sosiaali- ja terveysministeriö
6.1 tp 7	...kotitalousvähenneksen käytön laajentaminen...	2009	Valtiovarainministeriö
6.1 tp 8	Holto- ja hoivailaitokset suojataan automaattisella sammutuslaitteistolla...	2015	Sisäasiainministeriö
6.2	Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantaminen		
6.2 tp 1	...kattavammin tietoa Suomen lainsäädännöstä ja palvelujärjestelmästä... Vahvistetaan kansalaisjärjestöjen asemaa tuki- ja neuvontapalveluissa.	2009	Sisäasiainministeriö
6.2 tp 2	...oleskelulupien tehokkaasta ja oikeudenmukaisesta käsittelystä... Nopeutetaan oleskelulupa- ja kansalaisuushakemusten käsittelyä...	pysyvä	Sisäasiainministeriö
6.2 tp 3	...etnisten vähemmistöjen turvallisuuskysymykset osaksi suunnittelujärjestelmää ja lisätään etnisten vähemmistöjen osallisuutta suunnittelussa. ...laativat yhdenvertaisuussuunnitelmat... Kannustetaan kakkia kuntia laatimaan kotouttamisohjelmat...	pysyvä	Sisäasiainministeriö
6.2 tp 4	...etnisten vähemmistöjen edustajien rekrytointia...	2008-2010	Valtiovarainministeriö, Sisäasiainministeriö
6.2 tp 5	...tehokkaasti puuttua rasistisiin rikoksiin ja internetissä esiintyviin rasistisiin viesteihin rikosoikeudellisin keinoin.	2009	Oikeusministeriö
6.2 tp 6	...viranomaisilla on riittävät keinot puuttua etnisten vähemmistöjen turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin, joissa kulttuurista johtuvat erityispiirteet...	2009	Sisäasiainministeriö
6.2 tp 7	Selvitetään vähemmistöuskontojen opetuksen kokonaistilanne...	2010	Opetushallitus
6.3	Väkivallan vähentäminen		
6.3 tp 1a	...turvataitokasvatusta...	2011	Opetushallitus
6.3 tp 1b	...Lastentalo-toimintamalli...	2010	Sosiaali- ja terveysministeriö
6.3 tp 1c	...ruumiinavaus alle 2-vuotiaana, joko väkivallan tai mahdollisen tapaturman uhrina epäselvissä olosuhteissa kuolleille lapsille...	pysyvä	Sosiaali- ja terveysministeriö
6.3 tp 2	Valtakunnallistamalla turvakoti- ja rikosuhripäivystyksen toiminta...	2015	Rikosuhripäivystyksen osalta Oikeusministeriö
6.3 tp 3	Kriminalisoidaan... Varmistetaan lainsäädännön toimeenpano viranomaistoimin ja viranomaisten välisellä yhteistyöllä...	kriminalisointi 2009 toimeenpanon arviointi 2010	Oikeusministeriö
6.3 tp 4	...lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn resursseja ja koordinaatiota...	2010	Sosiaali- ja terveysministeriö
6.4	Kilpailukykyyn lisääminen yritystoiminnan turvallisuutta parantamalla		
6.4 tp 1	...päivitetään yritysten pelastussuunnitelmat ja täydennetään niitä kattavasti rikosturvallisuussuunnitelmilla. Lisätään viranomaisten yhteistyötä yrityksiin kohdistuvassa tarkastustoiminnassa...	2010	Sisäasiainministeriö
6.4 tp 2	Luodaan yhteinen yritysturvallisuuskriteeristö...	2009	Puolustusministeriö
6.4 tp 3	Edistetään yritysten turvallisuuskulttuuria toteuttamalla turvallisuusportaalilla...	1. vaihe 2009, 2. vaihe 2010, 3. vaihe 2015	Sisäasiainministeriö
6.4 tp 4	Selvitetään tarve perustaa kansallinen tietoliikenneturvallisuusviranomainen...	2009	Liikenne- ja viestintäministeriö

6.5	Suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy		
6.5 tp 1 a	Olemassa olevan öljyntorjuntakaluston valmiutta parannetaan.	2009	Merelliset toimijat - yhteistyöryhmä (METO)
6.5 tp 1 b	...parannetaan rakenteilla olevalla monitoimilaluksella...	2015 mennessä	Ympäristöministeriö
6.5 tp 1 c	Tiivistetään öljyntorjuntayhteistyötä ympäristöministeriön, sisäasiainministeriön ja puolustusministeriön välillä.	2009	Ympäristöministeriö
6.5 tp 1 d	Perustetaan öljyntorjuntavarikkojärjestelmä ja varmistetaan öljyntorjunnan toimintaketju avomereiltä mantereelle.	2009	Ympäristöministeriö
6.5 tp 1 e	Selvitetään vaarallisten aluiden onnettomuuksien korvausjärjestelmä.	2011	Ympäristöministeriö
6.5 tp 2 a	...johtamis-, tilannekuva- ja viestijärjestelmien yhteensopivuus...	2009-2015	Sisäasiainministeriö
6.5 tp 2 b	Lisätään viranomaisten ja järjestöjen yhteistoimintaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla.	2015	Sisäasiainministeriö
6.5 tp 3 a	Laaditaan viranomaisten välinen suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen yhteinen riskianalyysi.	2010	Sisäasiainministeriö
6.5 tp 3 b	Lisätään järjestöjen voimavarojen hyödyntämistä ja asiantuntemuksen käyttöä suuronnettomuusuhkien arvioinnissa.	2010	Sisäasiainministeriö
6.5 tp 3 c	Lisätään järjestöjen voimavarojen hyödyntämistä ja asiantuntemuksen käyttöä suuronnettomuusuhkien arvioinnissa.	2010	Ilmatieteen laitos
6.6	Rajaturvallisuus, laittoman maahantulon estäminen ja tullivarmuus		
6.6 tp 1	...operatiivista yhteistyötä kehitetään...	2011	Sisäasiainministeriö
6.6 tp 2	Rajavalvonnan, rajatarkastusten ja tullitarkastusten menetelmiä ja teknikkää sekä rajanylitysilikenteen sujuvuutta kehitetään.	2015	Sisäasiainministeriö
6.6 tp 3	...rajatarkastustoiminnan lopettamisesta johtuvia seurauksia kompensoidaan...	2011	Sisäasiainministeriö
6.6 tp 4	...globaalin laittoman maahantulon torjuntaa tehostetaan...	2009	Sisäasiainministeriö
6.6 tp 5	...ulkomaalaisasioihin liittyvää yhteistoimintaa järjestettyä koulutusta lisätään ja laajennetaan...	2011	Sisäasiainministeriö
6.6 tp 6	Tarkistetaan lainsäädännön puutteet, jotka estävät viranomaisia puuttumasta...	2009	Oikeusministeriö
6.7	Ihmiskaupan ja siihen rinnastuvan rikollisuuden estäminen		
6.7 tp 1	Lisätään tietoisuutta ihmiskaupasta sen ennaltaehkäisemiseksi.	2011	Sisäasiainministeriö
6.7 tp 2	Selkiytetään ihmiskaupan ja sen kaltaisten rikosten määrittelyä...	2010	Sisäasiainministeriö
6.7 tp 3	Kehitetään ihmiskaupatilanteen raportointia ja seurantaa.	2009	Sisäasiainministeriö
6.8	Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta		
6.8 tp 1	Tehostetaan kansallista ja kansainvälistä viranomaisyhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.	2008 eteenpäin pysyvä	Sisäasiainministeriö
6.8 tp 2	Lisätään sektorikohtaista yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa.	kartoitus ja toimenpidesuositukset 2009, toimeenpano 2009 eteenpäin	Sisäasiainministeriö
6.8 tp 3	Talousrikostorjunnan tehostamiseksi...	2011	Sisäasiainministeriö
6.8 tp 4	Rikosprosessiin osallistuvia suojellaan...	2009	Sisäasiainministeriö
6.9	Tietoverkkorikollisuuden ja internetin käyttöön liittyvien riskien torjunta		
6.9 tp 1	Tietoverkkorikoksia koskeva lainsäädäntö tarkistetaan ja varmistetaan viranomaisten riittävät ja ajantasaiset tutkintakeinot sekä uusien	lainsäädäntöselvitys 2009 hankkeiden toteutus 2011	Sisäasiainministeriö
6.9 tp 2	Poliisin resursseja tietoverkkorikollisuuden torjunnassa ja tutkimuksessa vahvistetaan.	2009	Sisäasiainministeriö
6.9 tp 3	Lisätään ilmoitusaktiivisuutta.	palvelut ja prosessit 2009	Sisäasiainministeriö
6.9 tp 4	Tietoverkkorikollisuuden torjuntaedellytykset turvataan ja viranomaisten osaamista kehitetään sisällyttämällä...	2010	Sisäasiainministeriö
6.10	Terrorismin torjunta, ääriliikkeiden laittoman toiminnan ehkäisy ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy		
6.10 tp 1	...kartoittamalla laajasti eri viranomaisten mahdollisuudet ja keinot tukea terrorismin torjunnan kansallisia vastuutahoja.	strategia valmiina 2009 toimeenpano tämän jälkeen	Sisäasiainministeriö
6.10 tp 2	Selvitetään... väkivaltaisen radikalisoitumisen syntyyn vaikuttavat tekijät ja torjunnan nykytila... järjestetään viranomaiskoulutus ja viranomaisten välinen laaja-alainen yhteistyö...	käynnistäminen 2008 toimepiteohjelma valmis 2009	Sisäasiainministeriö
6.10 tp 3	...yhteistyörakenteet kansalaisyhteiskunnan kanssa väkivaltaisen radikalisoitumisen torjumiseksi.	neuvottelufoorumi käynnistetään 2009	Sisäasiainministeriö
6.10 tp 4	Järjestetään radikalisoitumista ja terrorismia koskeva tutkimustoiminta...	2009	Sisäasiainministeriö